

Ber'te v tej številki

Ob prvem obisku finskega predsednika Kekkonena v Jugoslaviji

● LEGENDA O FINSKI DEZELI

O nastanku Finske kroži med Fini stara legenda. Ko je bog ustvaril Zemljo, je naročil angelu, da pone-se skozi ozvezdje Velikega voza posodo z vodo. Voda je bila namenjena za eno izmed velikih morij na Zemlji. Angel pa se je zagledal v zvezde, se spotaknil in razlil vodo. Voda je priletela na kamenita tla in se razširila. Ta prostor je bil ozemlje Finske.

Sestavek o tej severni deželi berite na drugi strani

Vtisi slovenskega vzgojitelja z obiska v Franciji

● FRANCOSKE SOLE

Razlika med francoskimi in našimi šolami. Vni otroci sedijo v klopi skupaj z belci. Šolarje v francoskih šolah pa loči denarnica njihovih staršev.

Berite sestavek o francoskih šolah na tretji strani.

Začeli so izdelovati novo hiperletalo

● IZ LOS ANGELESA V PARIZ V ENI URI — sestavek o ameriških načrtih novega potniškega letala.

Kaj ljudi privlači, da odhajajo pod vlake v takšnem številu

● PROGA SMRTI — reportaža o poldrug kilometr dolgi progi smrti med Orehkom in Gorenjo Savo.

● FILM

● HOROSKOP

V Göteborgu so prišli na sled tihotapcem

Žganje v topovskih ceveh

Mladi švedski pomorščaki bodo pred sodiščem kaznovani zaradi tihotapstva

Ko se je pred kratkim vrnila s poti okoli sveta švedska šolska ladja »Älvsnabben«, ki spada v sestav švedske vojne mornarice, so ob njenem pristanku odkrili eno izmed največjih tihotapskih zvižaj. Čeprav švedske vojne ladje niso podvržene carin-

skemu pregledu, so ladjo pregledali in našli več alkohola, tobaka in cigaret, kot pripada 262 mož veliki ladijski posadki. »Črni švedski cariniki« so odkrili prikrita skrivališča v ceveh topov in drugod. Odkrili so okoli 800 steklenic alkohola, 100.000 za-

vojev cigaret, sto zabojev cigar in velike količine cigaretnega papirja. Večjega tihotapskega podviga v Göteborgu do sedaj še niso odkrili. Storitve bodo kmalu postavili pred sodišče.

Na švedskem se ljudje tihotapski aferi vedno bolj

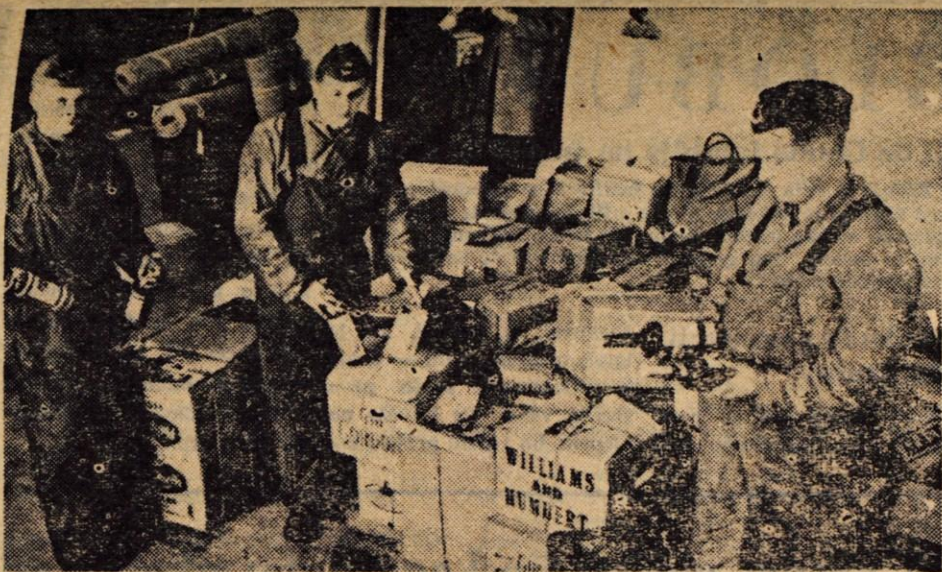
smejejo. Pravijo, da je njihova šolska ladja edina vojna ladja, ki ima žganje za strelivo.

Poplave v severni Italiji

Severno Italijo so v zadnjih dneh zajele hude poplave. Zaradi obilice padavin so narasle reke in začele poplavljanje mesta in vasi. Najbolj so poplave prizadele severnoitalijansko mesto Montegrotto. Na mestnih ulicah je bilo ponekod tudi dva metra vode. Največ škoda so poplave napravile poljedelstvu, ker so bili posevki pod vodo popolnoma uničeni, hudo škodo pa je pretrpela tudi zelenjava, ki je bila že posejana.

Preselitev dveh milijonov Američanov in Rusov

Newyorški uradnik Stephen D. James je po eksploziji sovjetske 50-megatonske bombe spoznal, da ne sme držati križem rok. Izdelal je svoj načrt o preprečevanju atomske vojne. Njegov načrt so obravnavali celo v senatu ameriškega kongresa. Njegov načrt je zelo preprost. Sovjetska zveza in ZDA bi preselile vsaka po en milijon ljudi: Američani bi živeli v Sovjetski zvezi, Rusi pa v ZDA. Po izselitvi dveh milijonov ljudi bi vojno preprečili, ker zaradi svojega ljudstva nobena izmed velesil ne bi zgrabila za orožje.

Cariniki so imeli polne roke steklenic. Zasliševanja pa so pokazala, da so se s tihotapstvom ukvarjali samo podoficirji. Zaboji, ki jih vidite na sliki, so samo del »carinskega lova«

SREČANJA Z LJUDMI - SREČANJA Z LJUDMI - SREČANJA Z LJUDMI

Žive duše ni bilo na cesti. Rahel »naprošen« pomladanski dež je rosil, po žlebovih je curljala strešnica in simetrično razporejene svetilke so zijale v prazno, črno temo škofjeloškega večera.

Čez cesto je smuknila temna postava, izgubila v mraku nizke hiše in nekje znotraj so se slišali koraki, zaškripala so neka vrata.

Sledili smo.

Zakulisni prizor: lasulje, papirnati ščiti in meči, našminkani obrazi, ki so se radovedno zastrmeli v nepričakovane obiskovavca. Zadaž za zaveso — po prazni dvorani pa so votlo odmevale besede igravcev. Generalka »Silni bič«. Četrta letošnja premiera na loškem odru.

Presenečenje v Loki

Nato me je obkollilo nekaj rdečenosih »vitezov« in »blagorodnih dame«.

● »Poseben dogodek imamo pri nas, poseben dogodek«, so ponavljali. ROZI CARMAN slavi že petintridesetletnico odkar deluje na odru. Vidite tisto tovarišico,« so ponavljali in kazali so prav »damo« v osebi plemenite Rozalinde, ki je bila med igravci na odru.

»Neverjetno! Ne kaže jih!«

● »Da, da! Petintrideset let že deluje na odru. Vsi jo imamo radi, poslušamo jo, ko nam pravi, kako so morali včasih trpeti za to. Zato prosimo, samo njo slikajte! In nič ji ne povejte! Presenetiti jo hočemo.«

»Morda bi pa bilo vendar bolje, če...«

● »Ne, ne. Nadvse bo presenečena. Zasluži to. Veste, petintrideset let, kaj to pomeni! Kot mlada deklica je začela. Družina, otroci, skrbi in težave, nič je ni odvrnilo od tega. Na odru je našla uteho v težavah. Večkrat nam pripoveduje o tem.«

Stisnili smo ji roko in v mislih čestitali k jubileju. — K. M.

GLOBUS

Ali de Gaulle izgublja na priljubljenosti?

Zadnja anketa francoskega inštituta za raziskovanja javnega mnenja je pokazala, da je priljubljenost de Gaulle med rudarsko stavko izredno padla. Če lahko verjamemo podatkom te ankete, ima general med Francozi le še 42 odstotkov simpatizerjev.

Danka in gangsterji diamantov

Pred petimi leti so prvič opazili lepo plavalasko Ann

Smyrner iz Danske, ko je igrala v filmu »Lill« — dekle iz velemeštva svojo prvo glavno vlogo. Če bo šlo po njenem, bo kmalu prejela ko-

pico ponudb za glavne vloge. Marsikdo pa ne ve, da je podjetna »zvezdica« pravzaprav novinarka in da name-rava spet nazaj k svojemu poklicu. Rada bi namreč kot reporterka potovala v džungle ob reki Amazonki, in to s četo policistov, ki imajo namen pod masko filmskih snemavcev iti na lov gangsterjev diamantov. Zvezdica je trdno odločena sodelovati pri tem lovu.

Rekli so ...

»Današnji svet noče gledati dejstev, temveč jih prikriva z lepimi besedami. Toda prihodnost se gradi samo na dejstvih.«

Charles de Gaulle
predsednik
francoske republike

»Ljudi brez vesti ni, le dela so brez vesti.«

Bertrand Russel,
britanski filozof

»Zelo zanimivo je opazovati balansiranje med tistimi ljudmi, ki naj se povzpno, in tistimi, ki naj se umaknejo.«

Erich Kästner,
nemški književnik

»Anglija je bila nekoč industrijska dežela. Danes pa je nekaj vmesnega med bankrotno čajnico in igriščem za golf.«

John Priestley,
angleški književnik

»Mnogi, ki mislijo, da je njihov glas odločilnega pomena, delajo samo hrup.«

Norman Müller,
ameriški književnik

»Tisti, ki se bvali s svojimi predniki, je podoben repi, ki ima svoje najboljšje pod zemljo.«

Guillelmo Guareschi,
italijanski fizik

»Naslednji nasprotnik je vedno najtežji nasprotnik.«

Sepp Terberger,
trener nemške
nogometne
reprezentance

»Velika doba filma je bila tista, ko so se ljubezenske scene odigravale sede.«

Willy Forsl,
avstrijski filmski
igravec

»Dober kriminalni roman pravzaprav ni kriminalni roman, temveč je literatura.«

Wehrner Heilman,
nemški publicist

»Politiki niso nezmotljivi — pa tudi ne mladi.«

Harold Macmillan,
britanski premier

»S prihodom Kennedyjevih v Belo hišo bodo ZDA spoznale novo republiko.«

Adley Stevenson,
ameriški delegat
pri OZN

»Pravi gospodarji dvajsetega stoletja so elektronski možgani in ugotavljači javnega mnenja.«

Aldous Huxley,
angleški književnik

»Napisati knjigo največkrat ni povsem enostavno. Zaradi tega tudi ni treba zahtevati od avtorja, da se izpove.«

Erich Maria Remarque, nemški književnik

Ob prvem obisku finskega državnika v naši državi Legenda o finski deželi

Veliko število potopisnih zapiskov prikazuje Finsko kot svojevrstno severno pokrajino, ki ima mnogo geografskih in naravnih redkosti. Odkar je pred dnevi prišel prvič na uraden državni obisk v Jugoslavijo predsednik finske republike URHO KEKKONEN, je vsak droben podatek o tej severni deželi dobil popolnejšo veljavnost. Zakaj državni stiki med Finsko in Jugoslavijo so šele z obiskom predsednika KEKKONENA prišli v uradno državno kroniko. Iz potopisnih zapiskov smo črpali zanimiva poročila o belih severnih medvedih, ki nekje na severu Finske še imajo svoje skalnate brloge, poročila o severnih svetlih poletnih nočeh, ki so tako kratke, da se ljudje ne utegnejo v temi odpočiti in o dolgih temnih zimskih nočeh, ki se vlečejo v neskončnost. Razen tega smo ob pomembnejših zgodovinskih letnicah brali o Finski sestavke, ki so dokazovali, da novejša finska zgodovina ni enolična in lahka.

Jezero pri jezeru

Tuji Finsko običajno gledajo bolj z romantičnimi očmi kot dežela sama zasluži. Veliko je k temu pripomogla stara finska LEGENDA, ki govori o nastanku Finske. Ko je bog ustvaril zemljo, je nosil neki angel skozi ozvezdje velikega voza posodo — napolnjeno z vodo. Ta voda, bi morala biti porabljena za eno izmed velikih morij na Zemlji. Angel pa se je zagledal v zvezde, se spotaknil in razlil vodo na kamenita tla. Prostor, ki ga je z vodo poskropil, je bila Finska. Tako je nastala dežela s tisočimi jezeri. Finska ima po natančnem štetju blizu šestdeset tisoč jezer. Med njimi so velika in zelo mala jezera. Celotna površina jezer pa znaša komaj eno desetino površine, čeprav je močvirnatih predelov skoraj ena tretjina. Drugi, pravi nacionalni ponos za Finsko, so gozdovi. Skoraj dve tretjini površine pokrivajo gozdovi. Finski časopisni papir je na svetu skoraj tako dobro poznan in ima skoraj takšen sloves kot švicarske ure, italijanski makaroni ali nemška nalivna peresa. Tudi pri nas finski strokovnjaki gradijo v Ivangradu veliko lesno tovarno, ki bo predelovala črno-

gorški in bosanski les. Finska lesna industrija — predsednik finske republike URHO KEKKONEN je sam rojen v pokrajini, ki je obdana z bogatimi gozdovi, žagami in tovarnami lesa — po svojih izdelkih in proizvodnih postopkih prednjači na svetu. Zato Fini radi povedo, da se njihovi ljudje ne morejo nikoli ločiti od lesa. Z lesom se srečajo v žibelki in od njega se ločijo v rakvi.

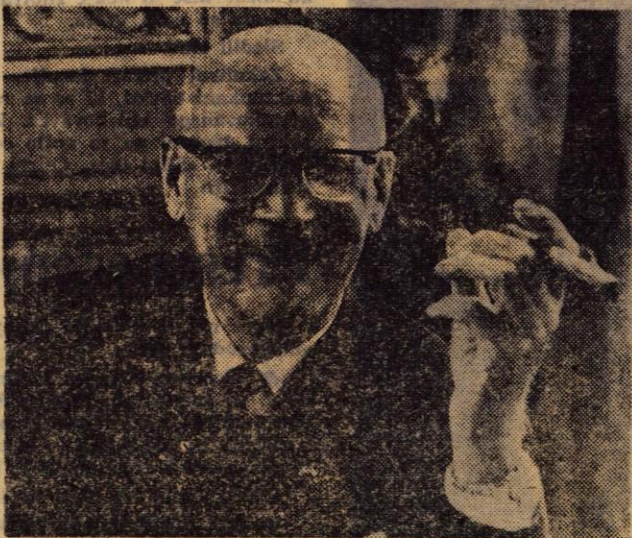
Štiri desetletja razvoja

Finska je dežela, ki je zelo pozno dobila svojo samostojnost. Med evropskimi narodi je finski narod med zadnjimi pridobil državno neodvisnost. Julija meseca leta 1917 je bila sredi prve svetovne vojne razglašena v Helsinkih Finska za neodvisno državo. To je omogočilo splošno revolucionarno vrenje, ki je zajelo tudi Finsko. Leta 1918 pride pod vplivom oktobrske revolucije do komunističnega prevzema oblasti v Helsinkih in na južnem Finskem, vendar se to gibanje na Finskem ni utrdilo. Posledoma dobiva vedno večji vpliv v deželi kmečko gibanje in kmečka stranka, ki je tudi še danes na čelu in sestavni del vlade.

Po drugi svetovni vojni je Finska, po slabih izkušnjah v preteklosti, na novo določila svojo politično orientacijo do zunanjega sveta. Po odstopu generala MANNERHEIMA, ki je ostanke svoje politike zapustil v utrjeni Mannerheimovi črti ob sovjetsko-finski meji, je prišel na čelo Finske novi zmernejši in razsodnejši predsednik PAASIKIVI. Odnose s sosedi je začel utrjevati na povsem drugi osnovi. JUHO KUSTI PAASIKIVI ima velike zasluge za sklenitev premirja med Finsko in Sovjetsko zvezo. Tudi povojni razvoj Finske je usmeril popolnoma v drugačno smer. Bil je dovolj moder, da je dobil hkrati

Kekkonenov delež

Smer, ki jo je na Finskem začel PAASIKIVI, je spretno nadaljeval in izdelal KEKKONEN. Posledica je bila vrnitev oporišča Porkkale Finski, ki so ga po drugi svetovni vojni zadržali svojeti. Nevezanost na vojaške bloke je osnova finskega staljšca v mednarodnih odnosih. Dobri sosedski odnosi z najbližjimi sosedi so Finski omogočili, da je po svoji lastni presoji utrdila odnose tudi z bolj oddaljenimi deželami in velesilami. Nekateri strankarski nasprotniki očitajo KEKKONENU, da so takšno politiko narekovale potrebe, toda to dejstvo nikakor ne zmanjšuje

Urho Kekkonen, predsednik finske republike, ki je kot prvi najvišji državnik Finske prišel na uradni obisk v Jugoslavijo

ameriške kredite iz MARSHALOVE pomoči in sklenil dolgoročne trgovinske sporazume s Sovjetsko zvezo, po katerih je Finska postala najmočnejši trgovinski partner Sovjetske zveze.

deleža, ki ga moramo pripisati spretneemu finskemu predsedniku, ki je s svojo politično treznostjo dobil veliko podporo tudi med našimi ljudmi ob njegovem prvem obisku v Jugoslaviji.

Vtisi slovenskega
vzgojitelja z ob-
ska v Franciji

FRANCOSKE ŠOLE

O diskriminaciji nobena sled.

Ker je težko primerjati francoskega otroka z našim in še težje vzporejati francosko šolo s slovensko, brez primerjave bi bilo pa tako pisane dokaj bledolično, sem izbral za pričujoči opis šole, otroke in razmere iz pariškega predmestja, ki ga lahko primerjamo z našimi industrijskimi kraji.

V XIV. pariški četrti mesto počasi prehaja v predmestje in le-to v deželo. Med strnjeno obzidane ulice se sem pa tja vriva kaka škrbina in potem jih je več in več, dokler ne začne prevladovati. Se dalje stoje hiše vsaka zase in med njimi je vedno več zelenja. Tam stanujejo delavci, trgovci, uslužbenci in obrtniki. Med njimi ni industrialcev, mogočnikov in aristokratov. Zato so tu ulice bolj nasmetene kot v središču mesta. Trgovine so precej podobne kramarijam, z nekaterih hiš odpada omet, na lanskem referendumu pa so izvolili v parlament kandidata, ki je član francoske komunistične stranke. Takrat so vsi četrt oblepili z volilnimi lepaki. Videti je bilo, ko da so prav v ta del mesta poslal največ potiskanega in porisanega papirja, in kljub temu da je bil boj za delavske glasove dokaj vroč, ga nobena meščanska stranka ni mogla obrniti v svojo korist.

Šole v XIV. četrti so takšne kot drugod v Franciji in po svetu. Da bi mi ne bilo mogoče očitati neke naše »jugoslovanske« pristranosti, sem izbral za primerjavo novo, po vojni zgrajeno šolsko poslopje, ki je vsekakor mnogo modernejše kot mnoga druga šolska poslopja v Parizu in Franciji. V tej šoli se »lika in mika« osem sto učencev, sinov in hčera malih francoskih državljanov. Tudi črnotolihi otrok je tam precej. Beli in črni otroci so v učilnicah, v telovadnici, na dvorišču in drugod pomešani. Poleg albinsko bele deklice s še bolj belo pošvedrano kito sedi v dekliški šoli dekletce zamolkle polti, ko oglje črnih las in ko sneg belih zob.

Rasne diskriminacije francoska šola ne pozna. Otroci črnih in belih staršev so popolnoma izenačeni in imajo popolnoma enake izobrazbene možnosti. Ni se pa treba posebej truditi, da odkriješ sicer neizstopajoče razlikovanje, ki ima razredni izvor in se mu v meščanski družbi ni mogoče ogniti. V Franciji in v Parizu je precej otrok, ki so skupaj s svojimi družinami pahnjeni na rob bede. To so otroci brezdomcev, brezposelnih, priložnostno zaposlenih in otroci tistih, ki prejemale najslabše zasluzke. Iz tega sloja prebivavcev izvirajo tudi premnogi črni otroci. V Franciji bi najbrž zelo težko našel zasebno ali konfesionalno šolo, kjer bi sedela skupaj otrok belega aristokrata in črnega dninarja, saj črni ali beli dninar zanesljivo nimata toliko denarja, da bi lahko posadila svojega otroka ob otroke v zasebnih šolskih zavodih — namenjenih premožnejšim slojem. V deželi lahko odkrijemo razlikovanje, ki se ne opira na barvo kože, pač pa na debelino listnice.

Kdo pride do Sorbone

Na francoskih univerzah študira mnogo študentov iz najrazličnejših delov sveta. Med njimi je mnogo črncev. V lokalnih, predavalnicah in v vsem javnem življenju so popolnoma enakopravni belcem, čeprav nosijo na obrazih nek poseben trpek izraz. Črni študentje največje niso stalni prebivalci Francije. Običajno je njihova domovina še zdaj politično in gospodarsko odvisna od matične dežele, njihovi očetje pa so plemenski poglavarji ali visoki funkcionarji v kolonialni upravi.

Razen nekaterih prav v zadnjem času ustanovljenih, so vse francoske osnovne in srednje šole urejene za enega izmed spolov. Dečki hodijo v deške, dekleta pa v dekliške šole. Mešanih šolskih zavodov skoraj ni.

Razen delitve po spolu in prikritega razlikovanja po družbenem stanu opravlja francoska osnovna šola še neko drugo pomembno razlikovanje. Pri nas bi mu rekli izbor. Od selekcije je odvisna nadaljnja življenjska pot. V osnovni šoli odberejo otroke za gimnazijo, coledge, industrijske in druge šole ali pa določijo, da ne morejo nadaljevati šolanja. — Izbor izvrše na

osnovi intelektualnih sposobnosti. Mi smo tako globoko prepojeni z vsebino demokratičnih pridobitev, ki nam jih je dalo revolucionarno preoblikovanje dežele, da težko razumemo takšno vlogo francoske osnovne šole. Francoski šolniki, s katerimi smo o tej stvari pogosto govorili, pa nikakor niso mogli razumeti, kakšna je organizacija naše enotne osnovne šole, čeprav so se skoraj vsi zavedali, da pri njih nekaj ni prav. Seveda nihče izmed njih ni natanko vedel, kaj je tisto, kar ni preav, še manj pa si je znal predstavljati, kako naj bi bilo, da bi bilo prav.

Ce bi se primerilo, da bi nas razmere pahnila nazaj v razredne ojnice, bi naše pojmovanje demokracije zanesljivo rodilo konflikt med vsakim našim delovnim človekom in funkcijo razredne osnovne šole, kakršna je francoska.

Skromnost, razkošje in skopuštvost pod isto streho

Življenjski prostor je v Parizu silno dragocen. Šola, v kateri se bomo mudili, pa zavzema razkošno velik kompleks zelenja, paviljonov, parkov, okrasnega drevja, gred, igrišč, telovadišče in v njen sklop sodi celo nogometno igrišče.

Na skupnem kompleksu so otroški vrtec, dekliška in deška osnovna šola. Zgradbe so paviljonske. V vsakem paviljonu je deset učilnic. Za osemsto učencev imajo na voljo petdeset učilnic. Pri nas imamo za takšno število otrok kvečjemu petnajst učilnic.

V šoli XIV. četrti razpolagajo po našem pojmovanju z velikim razkošjem šolskega zemljišča in učilnic.

Ce pa to razkošje pogledamo z druge strani, se sprevrže v pravo nasprotje. Pri nas zavzemajo učilnice šestdeset do sedemdeset odstotkov zazidane površine šolskih stavb. Navajeni smo na velike avle, široke svetle hodnike ter obsežne zbornice in pisarne. V šoli XIV. četrti ni ne avle, ne zbornice in ne pisarne. Hodniki so široki komaj poldrug meter. Učilnice zavzemajo nad osemdeset odstotkov zazidane površine.

Pri nas imamo skoraj povsod pouk v dveh izmenah, v nekaterih mestih in industrijskih naseljih pa poznajo celo tri izmene. Francoski učitelji pa so mi zatrdili, da ne vedo za nobeno šolo v Franciji, ki bi ne imela vsaj toliko učilnic kot oddelkov. Običajno imajo učilnice celo več.

Ko sem spraševal, kje imajo zbornico, me sprva niso razumeli. Sebe po analogiji so uganili, da naj bi bila to dvorana za konference in so mi vneto zatrdili, da takšnega prostora ne premorejo ne v njihovi ne v kateri drugi osnovni šoli. Videli so, da se mi zdi to zelo čudno. Zato so mi brž povedali, da se učitelji sestanejo dvakrat do trikrat v šolskem letu in da delovnih sestankov, konferenc in drugih oblik kolektivnega dela v našem smislu skoraj ne poznajo. Za njihovo sestajanje služi katera izmed prostornejših učilnic ali pa kaka kavarna v bližini.

Francoski učitelj je mnogo bolj osamljen kot naš in njegovo delo je skrajno individualizirano.

Upraviteljevi pisarni je običajno namenjen zelo majhen, skromno opremljen prostorček. Šolsko pohištvo je večinoma iz mehkega lesa in običajno pleskano z oljnato barvo. V učilnicah imajo samo vezan tip šolske opreme. Novejši izdelki so kombinacija jeklenih cevi in mehkega lesa. Garderobe so v vseh šolah odprte in pravijo, da so predmeti v njih popolnoma varni. Parketnih tal v novejših šolah ne poznajo. — Uspešno uporabljajo umetne mase, gume, ksilolite in druge snovi. Okna so vdelana v kovinske okvire. Odpira se le petina zasteklene površine. Sanitarni bloki so iz neopmetanega in nepleskane betona. Keramičnih oblog ni videti. Tudi sanitarna keramika je kaj cenena. Povsod je na delu stroga varčnost, ki najbrž ne le otežuje razkošje učne površine, pač pa celotne gradnje v primerjavi z našimi celo občutno pomeni. Pri varčevanju pa je videti, da zasledujejo dokaj dosledno nekaj smotrov. Ti so: trpežnost, lepa oblika, praktičnost in pedagoška funkcionalnost.

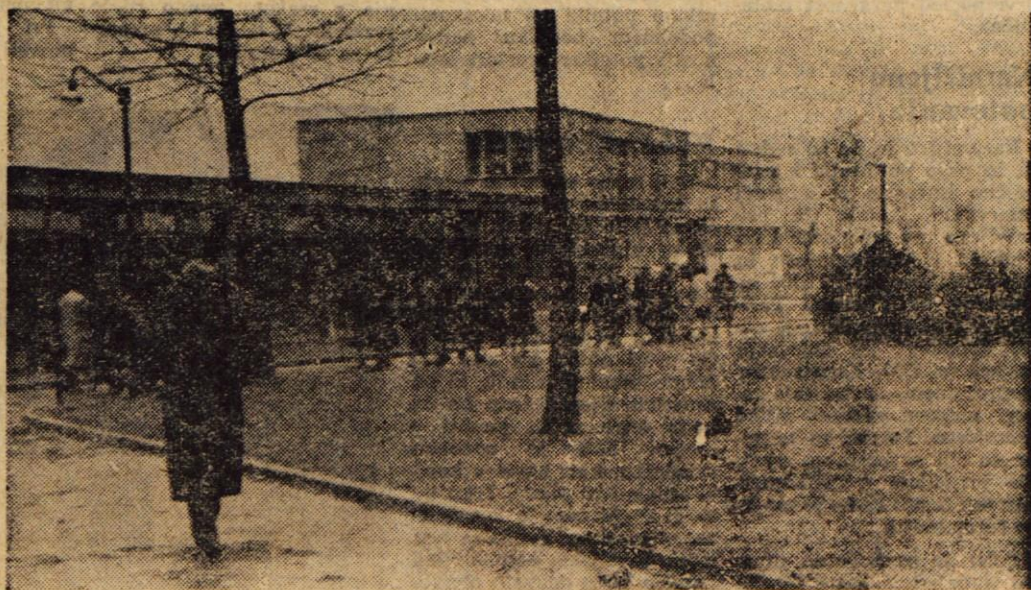
Čisto zastoj

Osnovna šola je za starše in učence popolnoma brezplačna. Pouk in šolanje ne stane niti nič. Takšne so tudi pedagoške šole. Na ostalih šolah pa je, tako kakor pri nas, brezplačen le pouk.

Ker je šolanje brezplačno, ima vsaka šola svoj ekonomat, ki mu je odmerjen primeren prostor. Ekonomat preskrbuje s potrebnim materialom za pouk učitelje in učence. Učitelji dobivajo tam kreda, barve, papir in podobno, učenci pa zvezke, knjige, risalne liste in drugo. Pri nas se dogaja, da opominjamo ali celo kaznujemo učenca, ki pozabi prinesiti pribor za likovni pouk (barvice, čopič ali risalni list), v francoski osnovni šoli pa učenec teh reči ne more pozabiti in ne more biti kaznovan, ker dobi vse v učilnici. Zato je mogoče videti v posebnih odpetih policah skladišča risalnih blokov, lonce barv, šope čopičev, plastelin, kepe gline za oblikovanje, kolekcije ponazoril in še mnogo podobnega.

Stene učilnic so bogato dekorirane. Na njih je vse polno najraznovrstnejših izdelkov. Učenci sten skoraj ne morejo umazati, saj so skrite pod bogatim dekorjem, ki so ga izdelali pri pouku.

Vsekakor je šolanje francoskega učenca za občinsko in državno blagajno mnogo dražje kot šolanje naših otrok. Rad bi bil zvedel, koliko znašajo proračuni šol in koliko stane šolanje enega učenca v enem šolskem letu. Vendar se mi to ni posrečilo. Noben francoski osnovnošolski upravitelj mi ni vedel povedati, kolikšen je proračun njegove šole. Vse finančne zadeve namreč urejajo v občinah in departmanih, upravitelj in šola pa sta popolnoma osvobojena vseh ekonomskih skrbi.

Francoske šole so prostrane in imajo vse potrebne pripomočke za šport in telesno vadbo mladine

Zanimivosti

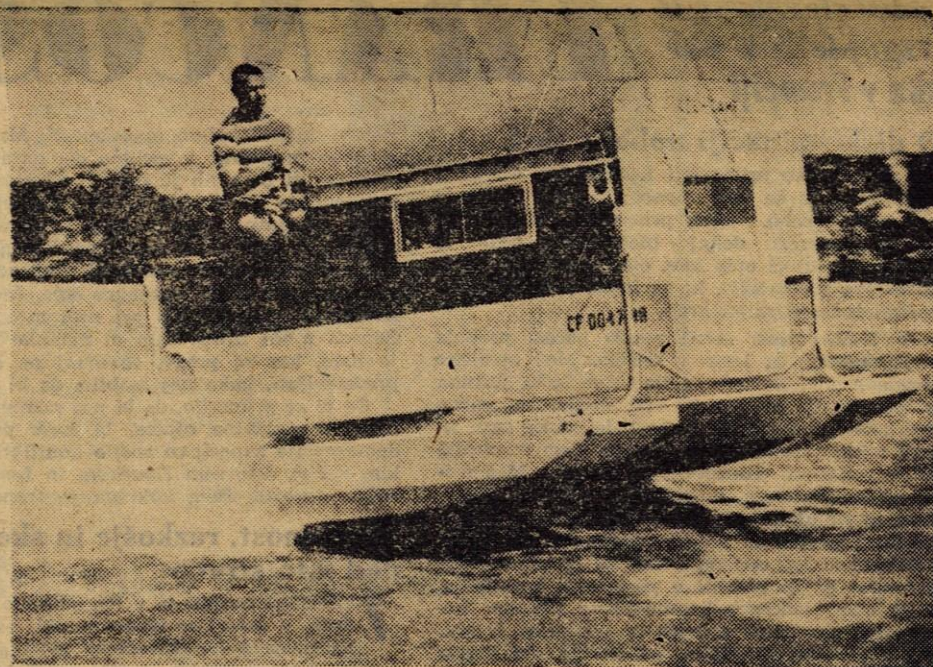
Izotopi na naftnih poljih

Koristni proizvodi nuklearnih reaktorjev - izotopi se v Jugoslaviji ne uporabljajo samo v industriji, medicini, biologiji in kmetijstvu, temveč tudi na naftnih poljih, kjer raziskovalci velikokrat v velikih globinah naletijo na nafto pomešano z vodo. Tedaj spustijo v izvirno eksplozivne naboje, kjer zaradi eksplozije nastanejo večje razpoke, v katere se razlije voda, medtem ko ostane lažja nafta na vrhu. Da pa pozneje ne bi zlezla tudi nafta v razpoke, morajo te zabetonirati. Kako so ta dela v notranjosti izvrtin opravljena, ni bilo mogoče nikoli kontrolirati. Cement so spuščali v vseh, ki so jih pri vrtanju globino po jeklenih cematikali eno na drugo,

niso pa mogli nikoli točno ugotoviti, kako se cement v globini širi in če je zaprl vse razpoke. Zaradi tega so betonirali po večkrat, kar je delo le dražilo in zavlačevalo raziskovanje.

Sedaj se to ne dogaja več, ker so se izotopi pokazali kakor prihranek časa in denarja. Preden se betonska masa spusti v globino, se premeša z radioaktivnim jodom, hkrati pa se z Gajgerjevimi števci izmeri naravna radioaktivnost v izvrtini. Ko se tekoči beton spusti v globino, se lahko s pomočjo razlike med naravno radioaktivnostjo terena in radioaktivnostjo betona točno ugotovi, kako je beton zapolnil posamezne plasti in kako je uspelo odvajanje nafte od vode.

Že prvi poizkusi z izotopi so dali odlične rezultate. Sedaj se že lahko reče, da je tak način raziskovanja postal vsakdanja praksa.

Zelo dobra zamisel je tako imenovani »Cee-Camp«, ki ga z malenkostno ročno spretnostjo lahko izpremenite v plavajočo hišico. Na cestli je to spalni voz, kot smo jih vajeni videti za avtomobili. Za uporabo na vodi pa se spodaj pri strani pritrdita dva čolnička — plavuti, ki sta bili prej nad streho in s pomočjo vijaknega motorja, ki ima 40 KS, se lahko začne prijetno in udobno potovanje ob obali. Taka hišica stane v Kaliforniji okoli 1400 dolarjev.

Iz Los Angelesa v Pariz v eni uri

Amerikanci načrtujejo novo hiperzvočno letalo

Komaj so Francozi in Angleži razglasili, da nameravajo skupno izdelati nadzvočno letalo za potniški promet, so že v Ameriki prišli na dan z letalom, ki lahko leti v nadzvočnem področju, torej z okoli 24 000 kilometri na uro. Predvsem si veliko obetajo od nadzvočnega letala X-20 ali DYNA-SOAR, kakor ga imenujejo. Letalo je dolgo 10,5 metra in težko 4500–7000 kg. V njem bo pilot, ki bo lahko s pomočjo nosilne rakete TITAN-3 poletel 1600 kilometrov visoko. Pri prehodu v gostejše plasti zraka, se bo konica letala ogrela tudi do 2800 stopinj Celzija, vendar bo pilot to le malenkostno občutil.

Temu letalu je podoben projekt, ki si ga je zamislil LESTON FANEUF, inženir pri BELL AIRCRAFT CORPORATION. Samo njegovo letalo je veliko večje in težje, zamisel sama pa je videti na prvi pogled naravnost fantastična.

Namišljeno potovanje

Razumljivo je, da so sedeži za to prvo potovanje z nadzvočno hitrostjo že zdavnaj rezervirani. Letalo je pripravljeno na medcelinskem letališču v Los Angelesu in je namenjeno proti 11.100 kilometrov oddaljenemu Parizu. Po krajevnem času je deset dopoldne, na koledarju pa letnica 1990. Konstruktor namreč meni, da bo šele takrat njegova zamisel lahko uresničena. Potniki za ta polet so bili iz mestnega središča prepeljani s helikopterjem in urejajo samo še majhne formalnosti.

Polet je sorazmerno drag, saj stane vozna karta 730 dolarjev, kar je celo 20 dolarjev več, kolikor plača potnik

1963. leta od Los Angelesa do Pariza. Razlika v trajanju poleta pa je ogromna: 1963. traja 11 ur, 1990. leta pa samo 1 uro in 4 minute. Fantastično!

Od letališke zgradbe odkorakajo potniki po teleskopu podobnem hodniku naravnost v potniške prostore letala...

Kakšno bo letalo

Bolj točno povedano — sta to dve letali. Spodnje, večje letalo je le nosilno in bo poneslo hiperzvočno potniško letalo v višino kjer se bo pravi polet šele začel. Ima podobno nalogo, kakor prva stopnja medcelinske rakete. Po svoji obliki bo zelo podobno bombniku B-70, ki ga Ameriki. Njegov trup bo 60 bodo letos začeli graditi v metrov dolg in podoben svinčniku, kjer bosta v konici sedela dva pilota. Trup bo služil v glavnem le kot nosilec pogonskega goriva za šest turboreakcijskih naprav. Nad trupom bodo deltasto oblikovana krila. Hiperzvočno potniško letalo pa bo počivalo

na njegovem hrbtu na dveh tračnicah iz titana. To letalo je zelo podobno letalu X-20, le da bo še večje in težje.

Nadzvočno potniško letalo bo 27 metrov dolgo. V majhni kabini spredaj bo prostor za glavnega pilota in njegovega pomočnika, poleg njih pa bodo v njej še elektronski računski stroji, ki bodo uravnavali polet. Skozi okna iz kremenčevega stekla bo pogled le kratkotrajen, ker bodo ta večino časa zakrita s ploščami iz titana. Med potjo skozi atmosfero se bo površina zaradi velikega trenja z zrakom temno rdeče razžarila. V letalu bo prostora za 30 potnikov.

Enourno potovanje

...Potnike, ki so vstopili v letalo, pospremi stewardesa do njihovih sedežev, ki so zelo podobni sedežem v satelitih. Skrbno naravnani in prepasani potniki čakajo na svetlobni signal za start.

Tuljenje raket rahlo prodira v potniške prostore, medtem ko se nosilno letalo vedno hitreje pomika po startni stezi. Po dveh kilometrih potegne kolesa v trup in se začne pod kotom 15 stopinj dvigati. Pri 12.000 metrih se letalo začne vzpenjati skoraj v navpični smeri, dokler ne doseže višine 36.000 metrov. Od starta je preteklo deset minut in hitrost nosilnega letala znaša 10.000 kilometrov na uro.

Pri potniških sedežih se posvetijo signali, ki napove-

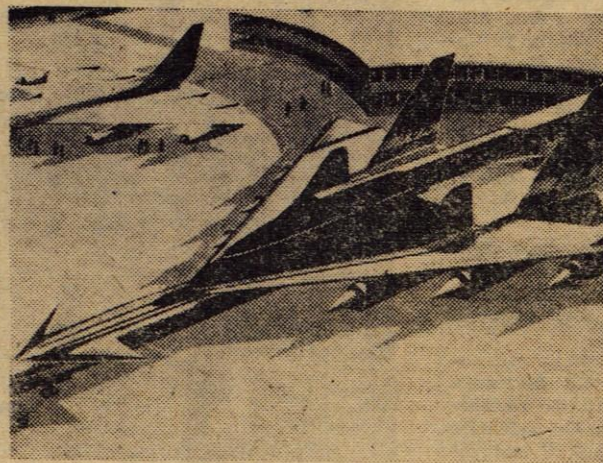
dujejo start hiperzvočnega potniškega letala. Rahel trepet prevzame potniško kabino, ko se vključijo raketni motorji letala. Ti poženejo potniško letalo po tirih s hrbta nosilnega letala v stratosfero. Medtem ko se nosilno letalo vrača na medcelinsko letališče v Los Angelesu, doseže drugo letalo hitrost 27.750 kilometrov na uro in v prvi minuti svoj pospešek podvoji. Kmalu pa že tudi izčrpa svoje gorivo in polet je samo še rahlo »jadranjek«. Kabino prevzame miren, blag občutek in telesa se sprostijo. Zunaj pa je videti to povsem drugače. Tedaj se kovinska površina letala temno rdeče obarva. Potniki visoke temperature seveda ne občutijo, kajti posebne hladilne naprave uravnavajo temperaturo v kabini. Rbovi letala pa ob prehodu v gostejše plasti zraka skoraj belo zažarijo.

Pristajanje je pravzaprav podobno že znanim, kjer pri zaviranju pomagajo rakete. Od starta v Los Angelesu pa do pristanka v Parizu je minila točno 1 uro in 4 minute.

Nemogoče?

Tako si je zamislil ing. Faneuf. Je to neuresničljiva zamisel? Skeptiki imajo seveda polno pomislekov. Razumljivo je, da tehnični detalji še niso tako trdno skonstruirani, vendar je do 1990. leta še tako dolgo obdobje, da bodo rešitve v celoti mogoče.

Poznavavci pravijo, da pričakajmo, kako se bo v letošnjem letu obneslo letalo X-20, na katerega osnovi je pravzaprav zrasla ta zamisel.

Načrt novega hiperzvočnega letala, ki so ga začeli pripravljati v Ameriki

Proga smrti

Kaj ljudi privlači, da odhajajo pod vlake v takem številu? - Ali je za množičen pohod na »drugi svet« kriv obup ali duševna neuravešenost? - Iz podatkov, ki jih odkrijemo ob krvavih truplih na železniški progi, ni mogoče zvedeti, zakaj je smrt pod železniškimi kolesi tako pogosta

ZADNJI SPREHOD MED TRACNICAMI

Železniška proga naredi približno kilometer pred kranjsko postajo oster ovinek. Ta ovinek je podoben upognjenemu kolenu. Enako proga zavije tudi na drugem koncu mesta, ko ob največji kranjski tekstilni tovarni steče po dveh tirih čez Savo in proti Joštu. Ta poldrugi kilometer dolgi odsek proge ima skrite koticke, kjer v bližini železne ceste ni nobene hiše. Naselja in ljudje v njih se ne zmenijo za tragedije, ki se od časa do časa dogajajo na odprti progi.

Poldrugi kilometer železniške proge med Orehkom in Gorenjo Savo ima dve torišči, kjer ljudje hodijo pod kolesa vlakov in običajno obležijo med tračnicami. V zadnjih desetih mesecih je na pragovih, med železniškimi tiri in na nasipih odšlo v smrt pet ljudi. To je hkrati številka, ki pove, da so samomorilci na železniškem tiru zelo pogosti. V vseh teh primerih je bila nesreča izključena in so si žrtve zavestno izbrale železniško progo za zadnje zatočišče pred smrtjo. Število ljudi, ki so si v zadnjih desetih mesecih vzeli življenje na progi, je tolikšno, da najbrž presega vse druge načine samomorov. Sporočila o najdenih truplih ob železniški progi med Orehkom in Gorenjo Savo prihajajo vedno bolj pogosto v mrliske liste oseb, ki so si smrt izbrale kot edini izhod iz življenjskega škripca, v katerega so zašli zaradi različnih vzrokov.

Ce smo nekatere ceste zaradi velikega števila prometnih nesreč že krstili za »ceste smrti«, potem lahko mirne duše tudi železniško progo med Orehkom in Gorenjo Savo imenujemo »proga smrti«. Število mrtvih, ki so si zadnja leta vzeli na tej progi življenje, je takšno, da prekaša žrtve prometnih nesreč na najbolj nevarnih cestah.

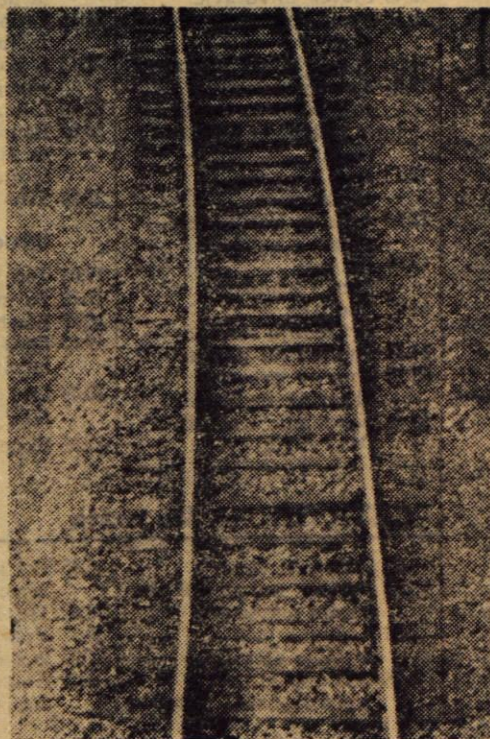
Z VLAKOM NA DRUG SVET

Včasih ostanejo razlogi, zakaj ljudje odhajajo »pod vlak« nepojasneni. Iz opisov očividcev, ki so ljudi, še nekaj trenutkov pred zadnjo uro srečevali, lahko naredimo več inšic. Nekateri so brez vidnih zunanjih znakov, zaradi težke življenjske krize, hude stiske ali težav izbrali smrt pod kolesi za najprimernejši umik iz stvarnosti tega sveta. Drugi so spet po zunanjih znakih pokazali, da so v hudi duševni zmedenosti postali za svoja dejanja skoraj po-

polnoma neprištevní in jim je odvzeti življenje povsem ravnodušno in neprizadeto opravilo. So pa tudi primeri, ki kažejo, da je pijanost opravila kot zvest zaveznik smrti svojo posredniško vlogo.

Ker ljudje, ki so se odločili za smrt skrbno izberejo osamljene dele proge, kjer v bližini ni hiš in ljudi, je preprečevanje samomorov na železnici zelo težko. Železničarji, ki nadzorujejo progo, imajo sicer pooblastila, da kaznujejo ljudi, ki jih zatečejo na progi, vendar pa večina samomorivcev izbere noč za svoje dejanje, ko je nadzorstvo nad progami praktično nemogoče. Do sedaj poznamo tudi zelo malo primerov neuspešnih poskusov usmrtitve. Žrtve, ki so prišle pod vlak, se navadno srečajo s smrtjo.

Železničarji, ki so v službi na tem odseku proge pripovedujejo včasih kar pretresljive po-

drobnosti. Nekoč je prišel k železničarju — kretničarju ob zapornici pri gostilni »Jerca« človek, ki je povsem mirno vprašal, kdaj pripelje prvi vlak. Povedali so mu, da do prvega vlaka ni več dolgo. Po tem obvestilu je z dolгими koraki odšel vzdolž proge. Nekaj ur pozneje so ga na progi našli mrtvega.

Po legi trupel in po različnih predmetih, ki se začetejo v bližini mrtličev, tudi sklepajo, kako so se žrtve usmrtili. Nekateri legajo na tračnice, drugi pa hodijo po progi z očmi obrnjeni v stran od stroja, tako da jih lokomotive zagrabijo za hrbet. Pred meseci so poleg trupla našli tudi steklenico z žganjem, ki je bila samo do polovice izpraznjena.

ZAPISNIKI O SMRTI

Ob vsakem najdenem mrtliču na železniški progi sestavijo kratek zapisnik in strokovnjaki po uradni dolžnosti opravijo ogled, kjer na kraju samem ugotovijo vzroke in okoliščine smrti. V zadnjih desetih mesecih je bilo pet takšnih ogledov. Ogledniki so se največkrat zbrali okrog kilometrskega kamna 595 na progi Kranj — Jesenice.

12. julija lanskega leta je v bližini kilometrskega kamna 592 obležal mrtvec delavec trgovskega podjetja. Pri pokojniku so zasledili znake vinjenosti.

Drugi samomor se je zgodil skoraj mesec dni pozneje na tržiški progi. Pokojnik, tovarniški delavec, je obležal med tračnicami. Povožila sta ga dva vlaka. Sele strojevodja tretjega vlaka je opazil, da na progi leži človeško truplo. Mrtlič je bil skoraj popolnoma gol. Ljudje so ga pred nekaj urami videli še v gostilni. V gostilni si je steklenico vina vtaknil v žep in z njo odšel na progo.

29. avgusta lani so na tem odseku proge zopet našli moško truplo. V duševni zmedenosti je železničar — kretničar zapustil svoje delovno mesto in pri kilometrskem kamnu 595 skočil pod vlak. Povožil ga je tovarni vlak. Pokojnik se je pred tem že poskušal obesiti, pa so mu poskus preprečili. Vlak ga je odbil in mu popolnoma zlomil kosti.

Strojevodja jutranjega vlaka je 10. novembra lani javil na železniški postaji v Kranju, da v bližini tovarne »Tiskarina« leži na progi ženska. Truplo je ležalo na ovinku pri kilometrskem kamnu 596, kjer v bližini ni hiš in se proga vije po nezazidani čistini.

V četrtek ob 22.10 na prvi spomladanski dan je na progi Kranj — Ljubljana v bližini kranjske tovarne Iskra povozil motorni vlak 47-letnega gradbenega delavca. Vlak je vozil proti Ljubljani. Strojvodja je po nesreči izjavil, da je dvajset metrov pred vozilom na progi opazil moškega, ki je hodil po progi. Dal mu je zvočno opozorilo, pokojnik pa se je samo obrnil in nadaljeval s hojo po tirih. Razdalja je bila prekratka, da bi strojevodja lahko motorni vlak ustavil. Pokojnik je bil takoj mrtvec. Kolesa so ga prerežala na dvoje. Okoliščine so pokazale, da je šlo za samomor.

NEKROLOG ŽELEZNICI

Razen ljudi, ki si sami vzamejo življenje, železnica kosi s svojo mrtlično koso tudi še na drugih toriščih, med potniki in uslužbenci, ki služijo parnim, električnim in motornim vlakom. Toda v vseh teh primerih govorimo o nesrečah.

Na koncu ostane še vprašanje, kaj privlači ljudi, da odhajajo pod vlak v takšnem številu. Izkušnje kažejo, da najdejo ljudje pod kolesi vlakov zelo zanesljivo smrt. In to je verjetno najvažnejše, da ljudje ob številni izbiri sredstev za usmrtitev izberejo prav vlak.

ZDRAVKO TOMAŽEJ

Radijski spored

Poročila poslušajte vsak dan ob 4.05, 5., 6., 7., 8., 10. 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30 uri. — Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30 uri.

SOBOTA — 11. maja

8.05 Poštarček v mladinski glasbeni redakciji	ansambel in kvartet Jožeta Privška
8.35 »Radost in žalost« in druge skladbe	15.35 Noč v gozdu in Pesmi usode
8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo	16.00 Vsak dan za vas
9.25 Glasovi in instrumenti	17.05 Gremo v kino
9.40 Pihalni orkester JLA	17.50 Mali ansambli v plesnem ritmu
10.15 Iz galerije orkestralnih pesmi	18.00 Aktualnosti doma in v svetu
10.40 Seznanite se s Parkerjevimi	18.10 Bori. Godunov v beograjski operi
10.55 Vsak dan nova popevka	18.45 Okno v svet
11.00 Pozor, nimaš prednosti	19.05 Glasbene razglednice
12.05 Kmetijski nasveti — Ing. Milena Lekšan: Dognojevanje sadovnjakih	20.00 Po domače ...
12.15 Petnajst minut s kvintetom bratov Avenik	20.10 Madame San Gene
12.30 Weber, Chopin, Paganini	21.20 Za konec tedna — ples
13.30 Zvočna paleta	22.15 Oddaja za naše izseljence
14.05 Iz baleta »Cajna punčka«	23.05 Za ples in razvedrilo
14.35 Naši poslušavci čestitajo in pozdravljajo	
15.15 Ljubljanski jazz	

NEDELJA — 12. maja

6.05 Dobro jutro	16.20 Ogrlica s popevkami in prijetnimi melodijami
6.30 Napotki za turiste	17.05 Zabavni intermezzo
7.40 Pogovor s poslušavci	17.15 Radijska igra
8.00 Mladinska radijska igra	18.13 Baletna suita
8.30 Mladi izvajavci — mladim poslušavcem	18.30 Športna nedelja
8.45 Kitarist John Williams	19.05 Glasbene razglednice
9.05 Z opernega in koncertnega odra	20.00 Izberite svojo melodijo
10.00 Se pomnite tovariši ...	21.00 Naši skladatelji v spominih sodobnikov
10.30 Radijska matineja zabavne glasbe	22.15 Skupni program JRT
11.30 Nedeljska reportaža	
11.50 Tisoč pisanih taktov za dober tek	
12.05 Naši poslušavci čestitajo in pozdravljajo — I.	
13.30 Za našo vas	
14.50 Naši poslušavci čestitajo in pozdravljajo — II.	
15.15 Četrte ure z orkestrom in ansamblom Horst Wende	
15.30 Na instrumentih Paganinija in Liszta	
16.00 Humoreska tega tedna	

PONEDELJEK — 13. maja

8.05 Odmevi ljudskih pesmi	12.15 Poje kvintet Niko Stritof
8.30 Nekaj glasbe ob delu	12.30 Ob zvokih zabavne glasbe
8.55 Za mlade radovedneže	13.30 Žalostinka in simfonietta
9.25 Godalni kvartet	14.05 Iz vlog sopranistke Zlate Ognjanović
10.15 Duet iz 2. dejanja opere Samson in Dalida	14.35 Naši poslušavci čestitajo in pozdravljajo
10.50 Naš podlistek	15.15 Strauss in Kalman
10.55 Vsa: dan nova popevka	15.40 Literarni speh
11.00 Pozor, nimaš prednosti	
12.05 Kmetijski nasveti — Ing. Jelka Hočevar Krompirjeva plesen in njeno zatiranje	

17.05 Obdobja slovenskega samospesa	20.45 V znanosti
17.45 Kitarista Smith in Thilemanns	22.15 Naš nočni kaleidoskop
18.00 Aktualnosti doma in v svetu	22.50 Literarni nokturmo
18.10 Veseli zvoki izpod zelenega Pohorja	23.05 Plesna glasba za lahko noč
18.30 Pianist Errol Garner s svojim triom	23.50 Poje vam Frank Sinatra
18.45 Radijska univerza	
19.05 Glasbene razglednice	
20.00 Skupni program JRT	

TOREK — 14. maja

8.05 Obisk v operni hiši	16.00 Vsak dan za vas
8.40 Vedre in poskočne z ansamblom Johnny Meyer	17.05 Koncert po željah poslušavcev
8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo	18.00 Aktualnosti doma in v svetu
9.25 Narodne pesmi iz Mediterana	18.10 Narodi v svojih pesmih
10.15 Pianist Zdenko Marasović	18.45 S knjižnega trga
10.40 Angleščina — 5. ekcija	19.05 Glasbene razglednice
10.55 Vsak dan nova popevka	20.00 Petnajst minut
11.00 Pozor, nimaš prednosti	20.15 Radijska igra
12.05 Kmetijski nasveti — Ing. Milko Trstenjak: Dognojevanje v vinogradu	21.15 Mala nočna glasba Mozarta
12.15 Slovenske narodne pojeta Danica Filipčič in Franc Koren	21.30 Od popevke do popevke
12.30 Glasba za dober tek	22.15 Skupni program JRT
13.30 Tretje dejanje opere »Lovci biserov«	23.05 Plesna orkestra Russel in Clinton
14.05 Radijska šola za višjo stopnjo	23.20 Skupni program JRT
14.35 Iz znanih in manj znanih del Chopina	
15.15 Iz partitur orkestra Calvert in ansambla Kaempfert	
15.30 V torek na svidenje	

SREDA — 15. maja

8.05 Pisana galerija orkestralnih zvokov	16.00 Vsak dan za vas
8.55 Pisan svet pravljic in zgodb	17.05 »Zgodba o Rusalki«
9.25 Vaši ljubljenci pojo	18.00 Aktualnosti doma in v svetu
10.15 Skladatelj Ivo Petrič in pihalne zasedbe	18.10 Vrh planin ...
10.30 Narodne za glas in klavir	18.30 Portret v miniaturi
10.45 Človek in zdravje	18.45 Ljudski parlament
10.55 Vsak dan nova popevka	19.05 Glasbene razglednice
11.00 Pozor, nimaš prednosti	20.00 Spoznavajmo svet in domovino
12.05 Kmetijski nasveti — Jože Kregar: Spalirji iz sadnih in okrasnih rastlin	21.15 Petinštirideset minut za vas
12.15 Dva rukoveta Stojanovića	22.15 S popevkami okrog sveta
12.30 Arije iz Verdijevega »Plesa v maskah«	22.50 Literarni nokturmo
13.30 Pol ure pred štirinajsto	23.05 Benny Goodman in Tito Rodríguez igrata za ples
14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo	23.22 Trio št. 1
14.35 Simfonična pesnitev	
15.15 Zbor in orkester Shearing in Conniff	
15.30 Tako igra violinist Devy Erlih	

ČETRTEK — 16. maja

8.05 Pomladni spev	10.15 Pet minut za novo pesmico
8.35 Dvajset minut ob glasbenem animatu	10.40 Tečaj ruskega jezika
8.55 Radijska šola za višjo stopnjo	10.55 Vsak dan nova popevka
9.25 Odlomki iz oper jugoslovanskih avtorjev	11.00 Pozor, nimaš prednosti
	12.05 Kmetijski nasveti — Ing. Viktor Repenšek:

Večja krompirišča	19.05 Glasbene razglednice
12.15 Petnajst minut s Kmečko godbo	20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov
12.30 Od tod in ondod	20.45 Zabavni orkester Jackie Gleason
13.30 Preludij, concertino in rapsodija	21.00 Literarni večer
14.05 Violinist Ali Dermelj	21.40 Iz starih časov
14.20 Petnajst minut v plesnem ritmu	22.15 Po svetu jazza
14.35 Naši poslušavci čestitajo in pozdravljajo	22.45 V tričetrtinskem taktu
15.15 Trikrat pet	23.05 Zbor in orkester Ray Ellis
15.30 Turistična oddaja	23.20 Skupni program JRT
16.00 Vsak dan za vas	
17.05 Glasba iz Talijinega hrama	
18.00 Aktualnosti doma in v svetu	
18.10 Češke narodne pesmi	
18.25 Naš plesni karnet	
18.45 Kulturna kronika	

PETEK — 17. maja

8.05 Plesne in razpoloženske skladbe	18.00 Aktualnosti doma in v svetu
8.30 Križem — krazem po svetu	18.10 V pesmi in plesu po Jugoslaviji
8.55 Pionirski tednik	18.45 Iz naših kolektivov
9.25 Petkovo simfonično dopoldne	19.05 Glasbene razglednice
10.15 Pihalni orkester LM	20.00 Iz arhiva ZORL
10.35 Naš podlistek	20.15 Tedenski zunanje-politični pregled
10.55 Vsak dan nova popevka	20.30 Štiristo let klavirske glasbe
11.00 Pozor, nimaš prednosti	21.00 Havajski napevi
12.05 Kmetijski nasveti — Ing. Ciril Remic: Povečajmo proizvodnjo smrekovega lubja	21.15 Oddaja o morju in pomorščakih
12.15 Poje Akademski oktet	22.15 Skupni program JRT
12.45 Zabavni orkester Bob Moore	23.05 Poletna pravljica
13.30 Plošča za ploščo	
14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo	
14.35 Arije iz Meyerbeerovih oper	
15.15 Napotki za turiste	
15.20 Od polke do bosa nove	
15.45 Jezikovni pogovori	
16.00 Vsak dan za vas	
17.05 Kantata za soliste	

televizija

SOBOTA — 11. maja

RTV Zagreb	18.00 Poročila
18.05 Otroci pojo 1963	18.05 Operacija Amsterdam
RTV Beograd	20.00 TV dnevnik
19.15 Dokumentarni film »Triperesna deteljica« — zabavno glasbena oddaja	20.45 »Triperesna deteljica« — zabavno glasbena oddaja
RTV Ljubljana	21.45 Koncert kitarista Jovana Jovičevića
19.30 TV obzorik	22.15 Poročila
RTV Zagreb	
19.45 Propagandna oddaja	
RTV Beograd	
20.00 TV dnevnik	
RTV Ljubljana	
20.30 S kamerom po svetu Italija	
21.05 Zabavno-glasbena revija	
RTV Ljubljana	
22.15 Kratka zgodba za odrasle	
RTV Zagreb	
22.45 Poročila in šahovski komentar	

NEDELJA — 12. maja

RTV Ljubljana	9.00 Pohod ob žici okupirane Ljubljane
RTV Zagreb	10.00 Kmetijska oddaja
RTV Ljubljana	10.30 »Denis gre v kino«
RTV Ljubljana	15.00 Prenos športnega

kino

SOBOTA — 11. maja

Center — ameriški barvni CS film SALOMON IN KRALJICA IZ SABA ob 17. in 19.30
Storžič — angleški CS film BILO JIH JE SEDEM ob 16., 18. in 20. uri
Svoboda — premiera franc. filma PO SILI MILIJONAR ob 20. uri

NEDELJA — 12. maja

Center — amer. barv. CS film SALOMON IN KRALJICA IZ SABA ob 15., 17.30 in 19.30
Storžič — franc. barvni VV film BREZ DRUŽINE ob 10. uri, nemški film DRAGA MOJA OSTANI Z MENOJ ob 14. uri, angleški CS film BILO JIH JE SEDEM ob 16., 18. in 20. uri
Svoboda — francoski film PO SILI MILIJONAR ob 18. in 20. uri
Naklo — italijanski barvni CS film POLETNE ZGODBE ob 17. in 19.30

Jesenice »RADIO«

11. do 13. maja amer. barvni film NUNA
14. do 15. maja francoski CS film TAKSI ZA TOBRUK
16. do 17. maja madžarski film ZVER

Jesenice »PLAVZ«

11. do 12. maja italij.-francosko-nemški film ONA JE MOČNEJŠA OD MENE
13. do 15. maja amer. barvni film NUNA
16. do 17. maja francoski CS film TAKSI ZA TOBRUK

20.00 Koncert komornega orkestra krakovske filharmonije

SREDA — 15. maja

RTV Ljubljana	17.00 Ruščina na TV
17.30 Angleščina na TV	
RTV Zagreb	18.25 Poročila
RTV Ljubljana	18.30 »Labodi« slikanica za najmlajše
RTV Beograd	18.45 Koncert zbora
RTV Ljubljana	19.30 TV obzorik
RTV Beograd	19.45 Propagandna oddaja
20.00 TV dnevnik	
RTV Ljubljana	20.30 Celovečerni film
RTV Zagreb	22.00 »Med včerajšnjim in današnjim dnem« — reportaža
22.30 Poročila in šahovski komentar	

CETRTEK — 16. maja

RTV Zagreb	10.00 TV v šoli
RTV Ljubljana	11.00 »Boj za obstanek v morju«
RTV Zagreb	

Zirovnica

11. maja nemški barvni film FREDY POD TUJIMI ZVEZDAMI
12. maja amer. barvni CS film CLOVEK Z ZLATO PI-STOLO
15. maja italij.-franc.-nemški film ONA JE MOČNEJŠA OD MENE

Dovje

11. maja nemški barv. film GORSKA ROZA
12. maja nemški barv. film FREDY POD TUJIMI ZVEZDAMI
16. maja ameriški barvni film NUNA

Koroška Bela

11. maja amer. barv. CS film CLOVEK Z ZLATO PI-STOLO
12. maja francoski CS film TAKSI ZA TOBRUK
13. maja italij.-franc.-nemški film ONA JE MOČNEJŠA OD MENE

Kranjska gora

10. maja ameriški barv. CS film CLOVEK Z ZLATO PI-STOLO
11. maja amer. barv. CS film CAS ZIVLJENJA IN CAS SMRTI
12. maja nemški barv. film GORSKA ROZA
13. maja francoski CS film TAKSI ZA TOBRUK
14.—15. maja franc. barvni CS film TAMANGO
17. maja amer. barv. film NUNA

Kropa

11. maja amer. barv. film USPAVANA LEPOTICA ob 16. uri
12. maja nemški film TUJA ZENA ob 17. in 20. uri

18.00	Poročila
18.05	Mendov spored za najmlajše gledavce
	RTV Ljubljana
19.00	Po Jugoslaviji
19.30	TV obzorik
	RTV Beograd
20.00	TV dnevnik
	RTV Ljubljana
20.30	»Pritlikavec«
	TV podlistek
	RTV Ljubljana
21.00	Kratki film
	RTV Zagreb
21.15	Koncert zagrebske filharmonije
	RTV Beograd
22.00	Nove oblike
22.30	Poročila

PETEK — 17. maja

RTV Ljubljana	17.00 Ruščina na TV
17.30 Angleščina na TV	
18.00 Kulturna panorama	
18.30 Sodobna ureditev naselij	
19.00 Ekspedicija	
19.30 TV obzorik	
19.45 Propagandna oddaja	
RTV Beograd	20.00 TV dnevnik
RTV Zagreb	20.30 Turistična oddaja
21.00 Spored jugoslovanske kinoteke	
22.30 Poročila	

16. maja poljski film LO-	
CITVE ob 20. uri	
Ljubno	
11. maja jugoslov. barvni	
film MIS STONE ob 20. uri	
12. maja jugoslov. barvni	
film MIS STONE ob 16. uri	

Radovljica

11. maja italij. barvni CS film RIMSKA SUZNJA ob 18. uri
11. maja jugoslov. film NE-VARNA POTA ob 20. uri
12. maja italij. barv. CS film RIMSKA SUZNJA ob 16., 18. in 20. uri
12. maja jugoslovanski film NEVARNA POTA ob 10. uri matineja
14. maja sovj. film OTA-ROVA VDOVA ob 20. uri
15. maja sovj. film OTA-ROVA VDOVA ob 18. uri
15. maja amer. barvni CS film DOM NA GRICU ob 20. uri
16. maja angleški film V SOBOTO ZVEČER IN NE-DELJO ZJUTRAJ ob 20. uri
17. maja amer. barv. CS film DOM NA GRICU ob 20. uri

Duplica

11. maja angleški film TAJ-NI DRUŽABNIK ob 20. uri
12. maja angleški film TAJ-NI DRUŽABNIK ob 15., 17. in 19. uri
12. maja barvni film ALI BABA IN 40 RAZBOJNIKOV ob 10. uri dopoldne
15. maja sovj. barv. film LJUDJE NA MOSTU ob 18. uri
16. maja sovj. barv. film LJUDJE NA MOSTU ob 19. uri

gledališče

PRESERNOVO GLEDALIŠČE V KRANJU

SOBOTA, 11. maja ob 16.30 uri Georges Michel: IGRACE — za dijake srednjih šol in IZVEN po nižjih cenah, ob 20. uri Georges Michel: IGRACE za IZVEN — gostuje gledališče AD HOC iz Ljubljane.

športne prireditve

SPEEDWAY

KRANJ — Jutri ob 15. uri se bo na igrišču Mladosti v Strazišču začelo izločilno tekmovanje za čbnsko svetovno prvenstvo v speedwayu. Prireditve bo izvedlo kranjsko avto-moto društvo, udeležili pa se je bodo tekmovavci iz petih držav (Avstrije, CSSR, Poljske, ZSSR, Jugoslavije).

NAMIZNI TENIS

Kranj — Jutri ob 8. uri se bo v avli občinskega ljudske-ga odbora pričelo finalno tekmovanje moških in žen-

skih namiznoteniških ekip za pokal Jugoslavije. Skupaj se ga bo udeležilo 24 najboljših ekip iz vseh naših republik.

KOŠARKA

Kranj — Drevo ob 19. uri bo v Savskem logu zanimiva košarkarska tekma I. republiške lige med moštvoma vo-dečega Slovana iz Ljubljane in tretjevrščenega Triglava iz Kranja.

Danes in jutri se bo nadaljevala tudi gorenjska košarkarska liga za člane in pionirje. Člani: danes — ob 17. uri v Radovljici Radovljica : Javornik, v Skofji Loki Sk. Loka : Old Boys, jutri — ob 9.30 uri na Jesenicah Jeseni-ce : Triglav, Pionirji: jutri — ce : Triglav I, ob 15. uri v ob 8.30 na Jesenicah Jeseni-skofji Loki Skofjska Loka : Triglav II.

ROKOMET

Jutri se bo nadaljevala go-renjska rokometna liga, medtem ko bodo tekme republiške lige odpadle zaradi po-hoda »Ob žici okupirane Ljubljane«. Moštva bodo igrala po naslednjem razpo-redu — ob 9. uri v Kranju Iskra B : Tržič B, ob 10. uri v Radovljici Radovljica : Zabnica, ob 10. uri v Kranju Sava : Duplje, Savica : Mladost B in ob 10. uri v Trzinu Krize : Tržič C.

ATLETIKA

Kranj — Jutri ob 9. uri bo na igrišču pred osnovno šolo »Franceta Prešerna« občinsko osnovnošolsko prvenstvo v atletiki.

Kamna gorica — Jutri ob 10. uri bo na tukajšnjem igrišču atletski miting.

turistični informator

GORENJSKO TURISTIČNO OBMOČJE

Na BLEDU je dovolj prostih postelj v vseh hotelih in v zasebnih sobah. Dovolj prostora je tudi v športno-telu na POKLJUKI. Žičnica na STRAZO obratuje. V KRANJSKI GORI je dovolj prostora v vseh hotelih in v zasebnih sobah. Dovolj prostora je tudi v planinskih kočah na Vršiču, in sicer v Erjavčevi koči, Koči na gozdu in Mihovec domu. Cesta preko VRŠICA je prevozna do Erjavčeve kočice. Na Vršiču je 1 m snega. Žičnica iz KRANJSKE GORE na VI-TRANC obratuje. Smuka z Vitranca pa ni več možna. V GOZD MARTULJKU je do-volj prostora v domu »Fran-ca Rozmana«, v hotelu Špik in v gostišču Pri Jožici. Smučarsko društvo v MOJSTRA-NI prire- v nedeljo 19. ma-ja v Vratih »triglavski velesla-lome«. Cesta je prevozna vse

do Aljaževega doma. V zdra-vilišču Triglav v MOJSTRA-NI in v zasebnih sobah je dovolj prostih postelj.

Iz TRŽICA poročajo o ugodnih snežnih razmerah na Zelenici. Ob nedeljah in praznikih vozi do podnožja Zelenice in Kofc iz Tržica poseben avtobus ob 18.15, ki se vrača ob 18. uri. Pri TICU NAD LOMOM je stalno od-prta turistična postojanka. Avto cesta je do same po-stojanke, Ljubeljska cesta je odprta do gostišča in do

vstopa na Zelenico. Koča na Zelenici je oskrbovana ob nedeljah, medtem ko sta planinski postojanki Pod STOR-ZICEM in na KOFCAH oskrbo-vani vsak dan. Povsod je na razpolago še dovolj ležišč.

Gostišče Grad hrib v PRED-DVORU pri Kranju ima vsa-ko soboto in nedeljo plesno glasbo. Na KRVAVCU je pre-nehala obratovati vlečnica za smučarje. V bližini doma na Krvavcu (na Njivicah) pa so še dobra smučišča. Žičnica na KRVAVEC obratuje nor-malno.

V kranjskih hotelih in pri-vatnih sobah je dovolj pro-stih ležišč. V nedeljo 12. ma-ja bo v KRANJU na stadio-nu v Strazišču svetovno con-sko prvenstvo v speedwau. Pričetek bo ob 15. uri. V Pol-janski dolini imajo v SRED-NJI VAZOLI in v POLJANAH na razpolago nekaj ležišč v zasebnih sobah. Cena dne-vnega penziona znaša 1200 din. PLANINA POD GOLICO — CRNI VRH: dovolj prostih postelj je v hotelih na JE-SENICAH in obeh domovih. Od 13.—19. maja IV. teden narcis s pestrnim programom.

PIRIEDITVE

● Turistično društvo Po-savec vabi v svoj dom na Brdu pri Ljubnem, ki je red-no oskrbovan. Za jutri in prihodnjo nedeljo napovedu-jejo ples ob 16. ure dalje. Za ritem bo skrbel ljubenski trio.

● KUD »Prežihov Vorance« v Zalogu pri Komendi obve-šča, da prireajo vsako ne-deljo ob 15. uri plesni tečaj; po konč

Krilo in bluza

Prav gotovo imate med svojimi oblačili tudi krilo in bluza. Tako oblečena se vsaka žena dobro počuti. Samo če zamenjamo bluza, smo že drugače oblečene, spremembe so pa vedno zelo prijetne.

Kot vsako leto so tudi letos modni časopisi polni raznih prijetnih kombinacij krila in bluze. Kakšno je krilo v letošnji pomladi in poletju? Odločno pokriva koleno, je ali gladko ali rahlo zvončasto, lahko ima globoke gube, lepa je tudi ena sama globoka Diorjeva guba (spredej). Blago za krilo naj bo trpežno, torej si bomo izbrale kvalitetno blago. Če ste vitki, lahko sežete po veseli pomarančni ali zeleni barvi, močnejše ženske pa bodo izbrale raje bolj zamolkle tone.

Bluza je lahko prav žensko koketna, torej bo imela naborke, vstavljene pliseje, če si pa zaradi preveč razvitih telesnih oblin le ne morete privoščiti te modne bluze, si boste izbrale prav enostaven športni kroj. Poživile ga boste morale z lepimi manšetnimi gumbi.

K večbarvnemu krilu bomo nosile le enobarvno bluza in tudi za večerne priložnosti je primernejša enobarvna bluza, medtem ko si k gladkemu krilu izberemo živo pisane vzorce, vedno prikupne pike, črte ali športni karo.

Negovanje vratu, trepalnic in kože

Posebno priletne ženske lahko opažajo, da imajo poleg gub na vratu tudi kožo bolj rjavkasto kot na obrazu. Seveda sprememba ni lepa in nobeni ženski ni v okras, lahko pa si z masažo in določenimi lotioni pomagamo in dosežemo velik uspeh.

Vsak dan masirajte vrat z ne pretrdo krtačo, nato ga toplo-hladno izplaknite in si ga zvečer namastite s hranljivo kremo. Če večkrat smo pisali o negovanju trepalnic. Pred spanjem si jih namažemo z ricinusovim oljem. Zgodi pa se, da nekaterim izpadajo in so zelo tanke. V tem primeru bo koristno, če si vzamete drobno paličico, jo ovijete z vato in namočite v mleko, z njo potegnute po robu vek in tudi trepalnice namažite. Seveda uspeha ne smemo pričakovati čez noč, vendar bo vztrajnost prav gotovo poplačana. Prav gotovo se nam koža na nosu nerpmerno sveti, četudi je sicer normalna, torej niti premastna in ne presuha. Kako si bomo pomagale? Da bi pretiravale s čistilno obrazno vodo, ni pametno, ker alkohol v njej še spodbudi izločanje lojnic. Le zvečer si bomo z njo očistile obraz, medtem ko si boste jutraj naredile masko iz otrobov. Ko se bodo ti osušili, si jih izmijte s toplo vodo in pri tem uporabljajte mehko krtačko in si kožo na nosu zmasirajte.

Preprosta, vendar priljubljena obleka v klasičnem srajčnem stilu. Naprsni žepi so v stilu uniforme, svetlo obleko poživlja temen lakast pas

Recept

KALJA S SLADKIM ZELJEM

Razreži 1 kg bolj mastnega govejega ali prašičjega mesa na večje kosce in jih zloži v kozico. Eno veliko ali več ri-

lib glavice zelja očisti, izreži koren in kar je debelega ob njem ter razreži na dolge in povprečne dele. Naloži jih na vrh mesa, posoli in popopravi ter naliž toliko vode, da je zelje pod njo. Kuhaj posrto precej časa. Ko je že skoro mehko, prideni olupljene, razrezane paradižnike. Končno naredi redko prežganje iz masla, moke, sladke paprike ter še pokuhaj. Voda mora popariti. Lahko pa zelje popariš, preden ga dodaš mesu, da izgubi oster okus.

Mali nasveti

Pajki

Pajke preženemo iz stanovanja, če ogle in druga mesta, kjer se radi mudijo, nalahno poškopimo z raztopino modre galice.

Vlažne vžigalice

Vlažne vžigalice potegnemo večkrat prek krtače za obleko. Tako se hitro posušijo in se spet dobro prižigajo.

Opečna tla

Opečna tla so videti kot nova, če jih očistimo z zelo razredčeno raztopino solne kisline.

Madeži

Madeže belega vina zdrgnemo z zelo razredčenim špiritom ali salmijakom. Pogosto je treba splakniti tkanino z raztopino cinkovega klorida.

Divjačina in bravina

Divjačina in bravina sta prijetnejšega okusa, če ju zdrgnemo z narezano čebulo.

Igračke

Celuloidne igranje, ki so postale bunkaste in vdrte, položimo za kratek čas v vročo vodo; takoj so spet gladke.

Zrezki

Ocvrti panirani zrezki postanejo mehki, če stoje dalj časa. Če jih za zamudnike denemo za nekaj trenutkov ponovno v vroče olje, bodo kot sveže ocvrti, lepši in okusnejši.

Pomanjkanje vitamina C

(Iz sestavka dr. M. Avčina)

Vitamin C je posebno za otroke, v času rasti in razvoja — zelo pomemben. Ta vitamin namreč izdatno posega v presnovna dogajanja vseh celic in tkiv, ko oddaja svoj vodik in ga prevzema zopet od celic in s tem v njih soureja osnovna presnovna dogajanja. Razen tega je vitamin C izredno važen, ker skrbi za nastajanje in trdnost medceličnih snovi v veznih in opornih tkivih. Če teh snovi ni ali pa so krhke in neodporne, utrpijo večje ali manjše škodbe zlasti ožilje in okostje ter vsa veziva v otrokovem telesu. Predvsem so oškodovane krvne žile, prav tako je prizadeto okostje in zobovje. Žilne stene počijo, kri se izlije v področje in v tkiva, kosti so krhke in lomljive, zobovje propada, sklenina poka, zobovina postane luknjčava in zobna gniloba kaj kmalu napade oslabele zob. Vezivo v zobnih predelih ne drži zoba več trdno v njegovem središču; zobje se majojo in prav radi izpadajo.

Ob manjšem pomanjkanju vitamina C opa-

zimo pri otroku lahke ali močnejše krvavitve iz dlesen, pogostejše krvavitve iz nosa in tu in tam tudi manjše točkaste krvavitve pod kožo ali pod sluznicami. Otroci slabše uspevajo, nagibajo se k najrazličnejšim okužbam, zlasti gnojnim, ki so dolgotrajnejše in nevšečne ter se bolj izčrpajo otrokove zaloge vitamina C.

Skorbut

V hujših primerih pa se pri otroku razvije zanj značilna oblika skorbuta, lahko že v najbolj zgodnjih starostnih obdobjih, tako da se lahko pojavi že v dobi dojenčka. Najprej nas opozori izrazita otrokova bledica. Če kožo pazljivo pogledamo, bomo na tej stopnji bolezni našli na obrazu, po vratu, po ramah in drugod posejane drobne točkaste krvavitve. Prav tako bomo videli pod sluznico v ustih, na nebu in v žrelu drobne izlive.

Udje so zelo boleči, tako da je otrok pravo bitje bolečin. Vsak dotik, zlasti pa vsak premik

ga strašno boli, tako da se otrok pri najmanjšem dotiku zdrzne od strahu. Vsak močnejši poteg roke ali noge lahko odtrga glavico dolgih kosti od njihovega debla v predelu ravnega hrustanca, ki je zaradi pomanjkanja trdnosti, zaradi pomanjkanja in slabe kakovosti medcelične snovi krhek in neoporeen. Tudi notranji organi so prizadeti, če otroku primanjkuje vitamina C. Pogosto najdemo večje ali manjše krvavitve v ledvicah, ki se kažejo v izločanju urina s krvno primesjo.

Nahajališča vitamina C

Vitamin C se z dolgotrajnim kuhanjem in dušenjem uničuje. Otrok potrebuje v različnih obdobjih rasti in razvoja različne količine vitamina C. Kot dojenček ga potrebuje okrog 50 miligramov na dan, kot šolar okrog 75 do 100 mg. Tudi doječa mati ga mora dobivati na dan vsaj okrog 100 miligramov, da ga ima sama dovolj in da ga zadostna količina prehaja v mleko. Mnogo vitamina C sprejemamo s svežim sadjem, predvsem z »južnim«, kot so limone in pomaranče. Tudi domače sadje, grozdje in razne jagode so zakladnice vitamina C. Precej ga je tudi v kravjem mleku, zasti, če so krave hranjene s svežo travo. Včasih moramo posegati tudi po umetno dobljenem vitaminu C.

Na vzhodu - mnogo novega

Sovjetski film v l. 1963

Zadnja leta nastaja v Sovjetski zvezi vse več zanimivih del, ki vsako na svoj način pričajo o vedno bolj živahnih in svobodnih življenjskih sokovih, ki se pretakajo po žilah ogromnega organizma sovjetske kinematografije. Ta se razvija v vse strani: na eni strani do monumentalnih del v kinopanorami (sistem s tremi platni in s stereofonskim zvokom), katerih zadnje, »Zakon Antarktike« predvajajo zdaj v Parizu — na drugi strani pa do občutnih lirčnih filmov, kakršno je »Ivanovo otroštvo«, ki ga gledamo zdaj pri nas.

Tolstoj in Jevtušenko

Tudi za letošnje leto se obetajo iz Sovjetske zveze nekateri filmi, ki že vnaprej zbujajo veliko zanimanje in pozornost. Poročali smo že o »Vojni in miru«, ki ga je v treh delih začel snemati Sergej Bondarčuk. Režiser igra v filmu tudi glavno vlogo — Pierra Bezuhova, medtem ko interpretira vlogo Nataše mlada Ljudmila Saveljva. S tem filmom se bo sovjetska kinematografija vključila v proslavo 150-letnice borodinske bitke.

Grigorij Kozincev je tudi že začel snemati svojega »Hamleta«, v katerem je naslovno vlogo zaupal Inokentiju Smoktunovskemu. Mladí pesnik Evgenij Jevtušenko (ki je prav zdaj razburkal in navdušil Pariz in vso Zahodno Evropo), pa je skupaj z režiserjem Mihailom Kalatozovim in snemavcem Sergejem Uruševskim preživel eno leto na Kubi, kjer so posneli obsežen filmski material. Iz tega sedaj dokončujejo film »Jaz sem Kuba«, ki so si ga zamislili kot »odo kubanski revoluciji«. Sploh poročajo o vse tesnejšem sodelovanju med filmskimi avtorji in

književniki in o režijskih poskusih raznih literatov. Razen Jevtušenka bodo letos stopili med filmske avtorje še nekateri znani sovjetski književniki: Leonid Leonov, Vladimir Tendrjakov, Jurij Bondarev in drugi.

Revolucija in sodobnost

Revolucionarne teme bodo tudi letos dosti številne, čeprav bo večina letošnjih sovjetskih filmov obravnavala sodobno tematiko. Med tovrstnimi deli najdemo naslove: »V imenu re-

Sovjetska igravka Elza Leždej, ki je odigrala epizodno vlogo v »Baladi o vojaku«, igra zdaj letavčovo ženo v filmu »Luping«

volucije», »Uničenje eskadrona« in »Počakajte nas ob zori«. Obetajo, da bodo tudi ti filmi pripomogli k popravljanju izkrivljene podobe revolucijskega obdobja, ki so jo ustvarili tovrstni filmi iz »obdobja kulta osebnosti«. Sovjetski filmski studiji so se že zdaj začeli pripravljati na proslavljanje 50-letnice sovjetske države leta 1967 — že letos bodo posneli prvi dve deli iz serije filmov za to priliko. To sta dva filma o Leninu: »Modra beleznica« režiserja Leva Kulidžanova (Ko so bila drevesa velika) o Leninovih pripravah oktobrske revolucije, ko se je skrival v Razlivu — in pa »Lenin na Poljskem«, ki ga bo režiral Sergej Jutkjevič.

Novi sovjetski film še vedno išče lik epskega junaka — kakršna sta bila Čapaev in Maksim v klasičnem obdobju. Morda se bo tak lik junaka - revolucionarja dela rodil z enim izmed filmov letošnjega leta: »Spoznajte Balujeva«, »Newton Street št. 14«, »Kolhoz Zarja«, »Topla Arktika« ali »Cena človeka«?

Problemi mladine

Sovjetski filmski delavci tudi letos niso pozabili na svojo mlado publiko. S problemi sodobne sovjetske mladine in njenega dozorevanja se bodo ukvarjali predvsem naslednji filmi: »Šurka in njegovi prijatelji«, »Jutranji vlaki«, »Električar«, »Košček sonca«, »Pota in križpotja«, »Ne hodi po travi«.

Lahko bi rekli, da je kult osebnosti in njegove posledice ena osrednjih tem celotne

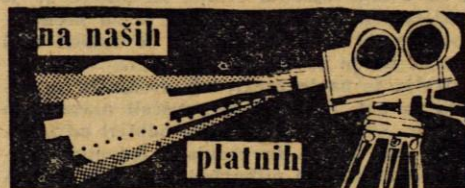
današnje sovjetske umetnosti. Od letošnjih filmov s to tematiko naj omenimo predvsem »Tišino« (v dveh delih, po povesti Jurija Bondareva), »Kratek stik« po literarni predlogi Vladimira Tendrjakovskega, »Poldne«, »Zgodbe iz rdeče hiše« in satiro »Cincinela«.

Seveda tudi obdobje druge svetovne vojne sovjetska kinematografija še zdaleč ni izčrpala. Pač pa v tovrstnih delih vedno bolj skuša obravnavati tudi splošne človeške probleme in splošno vprašanje vojne in miru. Taki bodo, vsaj obetajo, predvsem filmi: »Živi in mrtvi« po romanu Konstantina Simonova, »Tretja raketa« in »40 minut pred zoro«. Omeniti je treba še, da italijanski režiser De Santis zdaj snema v studijih »Mosfilma« svoje novo delo, italijansko-sovjetsko koprodukcijo »Korakali so na Vzhod«, o katerem smo poročali že lani ob tem času.

Ekranizacijo bo doživel letos tudi »Ruski gozd« Leonida Leonova in še mnoga druga popularna književna dela. V letošnjih načrtih sovjetske kinematografije so seveda tudi številne psihološke edrame, pa avanturistični filmi, glasbene revije, otroški filmi in komedije.

Letošnji obeti sovjetskih filmskih delavcev so torej zelo lepi in raznovrstni. Prav gotovo pa bo tudi letos in tudi v sovjetski kinematografiji veliko presenečenj — prijetnih in neprijetnih. Toda upajmo, da bo sovjetskim filmskim ustvarjalcem vsaj v celoti vzeto uspešno svoje obete v čim večji meri tudi izpolniti.

DUSAN OGRIZEK

»PETER VELIKI« s svojim drugim delom »PETER IN KATARINA« režiserja Vladimirja Petrova predstavlja enega največjih dosežkov sovjetskega zgodovinskega filma. Glavne vloge v filmu so odigrali odlični filmski igravci N. Simonov, Nikolaj Čerkasov in A. Tarasova.

»Draga moja, ostani z menoj« je nemški glasbeni film o »skupini mladih ljudi, ki imajo rajši jazz kot svoj študij in ki si želi javno nastopati«... Filmu in njegovi mali zvezdici Vivi Bach bi lahko rekli tudi: »Draga moja, ostani doma!«

»PO SILI MILIONAR« ni nihče drug kot Fernandel, ki po neumnosti pride do velikega denarja in potem naredi pravo zbrko med svojimi sovaščani v mali gorski vasi. Kdo se ne smeje rad Fernandelu?

Ni mogel verjeti, da bi bil stari pastir Gropa izdajavec, ki je na novo leto pripeljal Nemce nad njihovo četo in jih potem vodil za njimi po obširnih gozdovih Pokljuke. Morda so se terenci zmotili ali pa je kdo nalašč pri poveljstvu čete ovadil starega pastirja, ki zaradi svoje odličnosti pri kmetih v dolini ni bil priljubljen, čeprav je poletni pasel njihovo živino in skrbel zanjo, kakor da bi bila njegova. Mogoče so za prihodnje poletje našli novega pastirja in bi se bilo starega odkrižati najlažje tako, da so ga ovadili partizanom, češ da je izdajavec; potem bi naj partizani opravili z njim, zakaj težko je človeka, ki je četrt stoletja pasel in skrbel za njihovo živino, po tolikih letih odsloviti in ga napraviti za berača. Kmetje bi ga navzlic pastirjevi odličnosti lahko mnogo bolj cenili, ko bi se zavedali, da se imajo za lepo vzrejo svoje živine zahvaliti prav Grogovi skrbnosti in njegovi veliki ljubezni do živali, ki jih je ljubil mnogo bolj kakor ljudi.

— Ljudomrznež je, — so govorili o njem.

Pa ni bil. Vsaj tak ne, za kakršnega so ga imeli gospodarji. Partizan Ruševce ga je prav dobro poznal, saj mu je zadnje predvojno poletje pomagal pasti živino. Moral mu je, ker je bil reven prav tako kakor stari pastir in ker doma razen stare bajte in kopice lačnih otrok niso imeli ničesar. Oče jih je le s težavo preživljal z zaslužkom, ki ga je prejemal v tovarni v dolini, kamor je dan za dnem pešahal iz svojega hribovskega doma in bogve koliko let že govoril, da se bodo preselili v dolino, morda v samo mesto, čim bodo kaj prihranili ali pa, če prej ne, tedaj ko bo Peter dovolj velik in ko bo tudi on začel delati v tovarni. In ta čas naj bi prišel leto pred vojno, ko je bilo Petru, sedaj partizanu Ruševcu, petnajst let. V tovarni, ki se je širila in v zadnjih letih zaposlila vsako leto po nekaj sto novih ljudi, je oče mislil dobiti delo tudi za svojega najstarejšega sina, za Ruševca, in bil prepričan, da ga bodo zaposlili. Pa se je motil in Ruševce je moral za pastirja, pravzaprav za pomočnika staremu pastirju Grogu, o katerem je takrat mislil prav tako kakor drugi ljudje, da je zloben, da ne mara ljudi in še marsikaj drugega, tako da bi se Ruševce najraje uprl očetovi volji in bi se ji prav gotovo postavil po robu, ko bi doma ne živeli v večnih težavah, da je bil vsak, še tako majhen zaslužek dobrodošel, da, pravi božji dar. Razen tega je upal (v tem je bil popolnoma podoben očetu), da se bo pastirstva kmalu odkrižal in da bo moral neprijeten starega pastirja prenašati samo eno poletje, saj bi, ko bi moral ostati vse življenje pastir ali hlapec, že od same take misli obupal. Vseeno pa se je z neprijetnim občutjem strahu približal staremu pastirju in to občutje se je poglobilo še bolj, ker ga je Gropa ob prihodu samo ošinil s svojimi hudimi očmi, nad katerimi so se sršile goste, široke in skupaj zraščene obrvi, in šele čez čas rekel:

— Tak tebe so mi obesili? Ne bilo bi potrebno! Živali res ni malo, a sem jih zmogel že več. A kaj bi! Gospodarji so te poslali in zato mora pastir molčati. Pravim pa ti, če boš živali tepel in če jih boš pri molži puščal nepomolžene do kraja, te bom poslal k hudiču, kjer boš lahko pozdravil mojega ranjkega očeta, ki mi je kmetijo zapil.

Potem je umolknil in nikoli več ni govoril o tem. Bil je molčeč, vase zaprt človek in lahko bi naštel na prste ene roke vse besede, ki jih je v dolgih poletnih dnevih na dan z njim spregovoril. Ves dan je opazoval živali in ni prejel, dokler ni otipal vsake posebej. Še pri živalih se je njegov molk razvezal in se je pogovarjal z njimi, kakor da bi govoril z ljudmi.

— Popravila si se, Seka! A kaj pomaga! Ko boš prišla v hlev v pest tistemu cepcu v dolini, boš zopet shirala, dokler ne boš vredna samo še mesarskega noža. Zaklati bi ga bilo treba! Ne samo njega, vse bahave cepce, ki se na jesen znajo bahati s svojo živino, ki so jo vzredile moje roke. S temi rokami bi jih podavil! Ko bi vas jaz zanemaril, to bi udarili po meni. A vas ne, zato ne znajo ceniti mojega dela in moje sposobnosti. Nič izrednega se jim ne zdi, ko se vračate v dolino lepe kakor rože. A kakšne ste bile, ko so mi vas dali v roke, ljube moje? Človek bi se zares ne smel vselej prizadevati, da bi delal najboljše, svoje sposobnosti bi ne smel tako široko razdajati, kakor da je sposobnost nekaj samoumevnega, nekaj, kar se lahko

doseže brez vsakega truda, nekaj, kar si dolžan dati tepcem, ki se potem polaste tvoje sposobnosti, kakor da je njihova, ker so pač tako vajeni, ker se jim zdi, da je nekaj vsakdanjega. Ne smel bi je poniževati do vsakdanjosti, včasih bi jo moral obdržati samo zase, da bi jo potem lahko razločno videli in da bi potem njenega plodu razločno videli in da bi potem njenega plodu ne pripisovali svojemu ukazovanju. Ukazovati zna vsak tepec, a delati in ustvarjati ne. Nič ni lažjega kakor reči: Gropa, glej, da se bo jesenitemu biku ali telci poznalo, da je bil na planini. In ko se mu potem pozna, ker Gropa ve, kako se takim rečem streže, zamenjujejo uspeh tvojega dela, tvojega truda, tvoje sposobnosti s svojim ukazom ali naročilom. In ker ti ne skopariš s svojo sposobnostjo in delom, ker vselej ustvariš, kar ti ukažejo in kar si žele, si vse, kar si pravzaprav storil samo ti, pripíšejo sebi. So kakor generali, ki si pripisujejo zmage, čeprav so jih izvajali drugi. So kakor mojstri, ki ukažejo delavcem, naj napravijo to ali ono, potem pa to proglašajo za svoj izdelek. Tvoja sposobnost si prilaste in jo pripisujejo sebi, ti pa, ki si jim jo dal, si v njihovih očeh revež in tepec. O, en sam dan bi jih rad dobil v pest in jim ukazoval, pa bi se spoznali. To bi bila najhujša kazen za njihovo oholo neumnost in nesposobnost.

Take misli je pripovedoval stari pastir Gropa živalim. Tožil jim je svojo nesrečo in svoje ponižanje, bil z njimi gostobeseden in mil, do ljudi pa je bil redkobeseden in rezek, čeprav ni nikomur, kdor je prišel na planino, odrekel

MIHA KLINAR

KAZEN

mleka ali sira in je vsakomur postregel. Vendar govoril z njimi ni veliko in je samo redkobeseden, včasih samo z ja ali z ne, odgovarjal na njihova vprašanja. Vselej je bil skop z besedami. Tudi ko so prvo vojno poletje obljubili gozdove okrog planine partizani, ni v pogovoru z njimi razmetaval besed, pa tudi poslušal jih ni, a jesti jim je dajal vselej. Zato so ga partizani imeli za svojega človeka in bi ga še vedno imeli za takega, da jih terenci niso obvestili, da je bil on tisti vodil, ki je na novo leto vodil Nemce za partizani po najbolj skritih poteh in za partizane najbolj varnih kotičkih obširnih gozdov.

Moral je res biti nekdo, ki je te hoste dobro poznal. A da bi bil prav on, tega Ruševce in še marsikdo drug ni mogel verjeti. Nemogoče se jim je zdelo, da bi se stari pastir od poletja sem, potem ko je z živino odšel v dolino, tako zelo spremenil in da bi postal celo izdajavec. Ljudi res ni ljubil in najbrž tudi partizanov ne, je razmišljal Ruševce, a da bi se kar na lepem vdinjal Nemcem, kakor je zatrjeval komandir, tega ni mogel in ni mogel verjeti. Preveč rad je imel živali in pastirsko planino sredi teh gozdov, da bi storil nekaj, kar bi mu za vselej preprečilo, da bi se mogel vrniti sem gor, kjer bi pasel krave, božal in otipaval teličke, jih bistro opazoval in presojal ali bo kaj prida iz njih ali pa bodo morda dobri samo za zakol. Ruševce se ga še tako živo spominja, kakor da da bi Gropa zdaj stal med čredo živali s svojim zamašenim klobukom, okrašenim z repom divjega petelina, in se veselil lepih živali kakor vselej, kadar ga ni razjedala grenkoba, obenem pa se jezil na redke živali, ki se niso razvijale tako kakor treba, kakor da bi nalašč kljubovale njegovi skrbi zanje. Kadar je opazoval kako tako žival, se je vselej razjezil, zlasti še, če je prav to žival lani vzredil, da jo je bilo vredno pogledati, a jo je potem gospodar zanemaril.

— Samo noža si še vredna in drugega nič. — Je nekoč zlival svojo jezo nad neko tako živaljo,

a takoj nato, kakor da je obžaloval to resnico, žalostno potožil: — Jof, in kakšna žival si bila! In kakšna bi bila šele letos! Vredna bi bila prve nagrade, pa so te spridili, da si samo še mrha, navadna mrha, vredna, da prideš v roke mesarju...

In nekoč, ko je opazil, da so mu spridili bika, v katerem je še leto poprej videl mogočnega plemenjaka, je zaklel:

— Kakor da misli svojega rodu, tako si se spridil! Pa si imel za očeta najbolj plemenitega bika daleč naokrog, bika, ki je že tretje leto odnesel prvo nagrado. In tudi tvoja mati Roža je dobila venec. Pobosti bi moral gospodarja, a ga nisi, kakor da bi zatajil mater in očeta, zatajil svoj rod. Samo poglej se! Se mesarskega noža nisi vreden. S sekuro, s topo sekuro bi te bilo treba pobiti, da bi ne delal sramote svojemu rodu.

Tak je bil pastir Gropa. Živel je samo za živali, samo njihov, a ljudem in svetu, ki mu ga je življenje zagrenilo, je bil odtujen... Zato ga je Ruševce branil pred očitki, ki so mu jih naprtili terenci, in se zavzemal zanj v prepričanju, da bi staremu pastirju napravili krivico, če bi ga sodili samo na podlagi ovadbe, ne da bi zaslišali njega samega in stvar razčistili.

»A kdo naj bi potem bil?« ga je prekinil komandir.

»Rekel sem že, da je morda bil kak lovec.«
»Tudi jaz bi morda tako mislil,« je rekel komandir, »če bi nam tega ne sporočil terence, ki mu docela zaupam.«

»Najbrž kdo od trdnjših kmetov?« se je oglašil nekdo drug, ki prav tako ni verjel, da bi pastir Gropa po nedolžnem ne plačal računa za koga drugega.

»Ne, ni bil kmet. Obvestil nas je človek, ki ga ne bremeni nobeno osebno sovraštvo do osumljenega. Zato o tem, kdo je bil nemški vodnik v noveletni hajki, ni treba več razpravljati. Da je bil pastir Gropa, o tem ni dvoma.«

»In če je bil?« se Ruševce še vedno ni mogel sprijazniti z mislijo, da bi se Gropa ponudil sam za vodiča. »Lahko so ga prisilili, da jih je peljal v te gozdove.«

»To bi bilo mogoče. A zakaj jih je potem vodil za nami po stezah, ki bi jih Nemci brez njega nikoli ne našli?« je vprašal komandir.

»Morda jih ni hotel. Izdajaki so nas sledovi v snegu, ki jih ni bilo Nemcem težko odkriti, čeprav smo jih tu in tam poizkušali zabrisati. Sam veš, kako izdajavski je sneg. Zato mislim, da bi Gropa ne likvidiral kakor izdajavec, marveč bi ga pripeljal sem in ga zaslišali,« je predlagal Ruševce.

»Tako bi storili. Najbolj pravično bi bilo,« so se s tem predlogom strinjali še nekateri.

»Prav,« je rekel komandir in določil tričlansko patruljo, ki naj bi jo vodil obveščevavec Boštjan, starejši in izkušen borec, s katerim naj bi šla še Ruševce in Matjaž, ki se je prav tako zavzemal za starega pastirja Gropa, starega za mlade partizane, večinoma fante med sedemnajstim in dvainvajsetim letom, za katere se je pričevala starost že pri ljudeh, ki so prekoračili štirideseto leto. In med te je spadal tudi Gropa, ki jih je imel šestinštirideset.

Patrulja je naglo pregledala orožje in se odpravila na pot. Naglo so se spuščali navzdol po zamrzlem snegu, ki se je plavo odbijal od teme. Nebo je bilo temno in posuto z ledenimi zimskimi zvezdami. Pod njihovimi koraki je škripal mraz.

Čim bolj so se bližali dolini, tem bolj je grela Ruševca misel, da je storil dobro delo in preprečil, da bi starega Gropa zadela kazen, kakršno so prejemale zakrknjeni izdajavci, ki so imeli na vesti bodisi smrt talcev bodisi zaprte v Begunjah, ki jih je taka smrt še čakala, ali pa odpeljane v koncentracijska taborišča nekam v Nemčijo, od koder so skoro dan za dnem prihajala pisma, da so umrli in končali kot peščica pepela. Toda Gropa ni bil tak. Izkazalo se bo, da so ga Nemci prisilili in da niti najmanj ni slutil, da jih bo pripeljal naravnost pred partizane. Če jih je moral zares voditi v gozdove, se je najbrž sam najbolj prestrašil, ko so nalezli po nesrečnem naključju na samo partizansko taborišče. K sreči so se partizani umaknili brez žrtv in k sreči, da so bili tudi Nemci brez smuči in prisiljeni na enako naporno zasledovanje za partizani, kakor je bil naporen partizanski umik.

KRATKO — ZANIMIVO

Solska turistična zadruga

Na otoku Krku — v simpatičnem letovišču Baški — so pred dvema letoma organizirali turistično šolsko zadrugo poleg šolskega poslopja. To je bila prva tovrstna zadruga pri nas. Ima nekaj svobodnih prostorov, ki so jih preuredili v pravi turistični objekt. Turisti lahko v tej zadrugi dobe popoln penzion — stanovanje in hrano. Seveda imajo prečnost dijakov, šole nato drugi gostje.

Člani zadruga so razvrščeni po skupinah, ki skrbijo za pospravljanje sob, pripravljanje obrokov in serviranje v restavraciji. Nekateri člani so tudi turistični vodiči, ki gostom razkazujejo zanimivosti mesta.

Za letošnjo sezono nameravajo mladi zadrugniki odpreti prodajalno, v kateri bodo prodajali proizvode dijakov — zadrugnikov.

Knjiga mladih

Nedavno se je v mnogih zagrebških in drugih hrvaških knjigarnah pojavila knjiga »Basni« Ferda Škriljca. Hitro so jo razprodali, čeprav je bila tiskana v 5000 izvodih. Tako so morali poskrbeti za drugo izdajo. Drugo izdajo je preskrbelo šolska zadruga osnovne šole »Rudeš« v Zagrebu. Člani te zadruga so imeli dovolj znanja in veščine, da so se po izdajah raznih koledarjev, lotili tudi izdaje tega dela. Knjigo sedaj prevajajo tudi v esperanto.

Tovarna snega

Tovarno, v kateri bodo proizvajali sneg, prav sedaj gradijo v Švici. Surovine za proizvodnjo so voda in zgoščen zrak. Umetni sneg bo imel za Švico — deželo turizma — prav gotovo velik pomen, posebno ker je zelo vzdržljiv. Je obstojnejši od prirodnega, težje se pohodi, in kar je glavno, zelo težko se topi — vzdrži razmeroma zelo dolgo celo pri temperaturi +15 do +20 stopinj Celzija.

Iz takega snega se lahko naredijo pravi smučarski tereni prek celega leta, celo poleti. Za ljubitelje zimskega športa bo to prav gotovo izredna atrakcija, za deželo pa odlična in gotova vaba turistov.

O lačnem brundaču

Stari medo Brundač se je odpravil, da se najde medu. Ko se je priplaval iz brloga, ga je pozdravila tetka lisica.

»Dobro jutro, stari medo!«

»Dobro jutro,« ji je odvrnil prav zadovoljno stari Brundač. »Kje pa si bila že tako zgodaj?«

»Veš, iščem kokoši ponoči, da lahko podnevi brez skrbi sedim v svojem brlogu,« mu je dejala lisica.

»Jaz grem pa šele na lov, včeraj sem izvohal izvrsten med. Prav tu v bližini je.«

»Potem pa kar hitro stopi, la ne zamudiš. Toda pazi, sonce je že visoko na nebu.«

»Ah, kaj zato, tetka lisi-

ca,« je zabrundač medved in odkoracal za medom, lisica pa je vzela plen in smuknila v brlog.

Medved je tako prihlačal do panja. Komaj so ga čebele zagledale, so se silno prestrašile, toda kraljica matica je takoj vedela, kaj je treba storiti.

»Z-z-z-z,« je dejala, »ali vidite, kaj nam preti? Prav ves med in trud naših dolgih dni bo ta lačman polizal. Kar hitro se pripravite na boj!«

Iz res, komaj se je medved pripravil, da bi začel lizati med, že mu je prva čebela sedla na smrček.

»Medo, če hočeš,« je za-

brčnčala, »da boš ostal takšen, kakršen si, tedaj izgini!«

A medved se je samo zasmel skozi svoje kosmate brke in še globlje segel v panj. »Ti revica mala, ti me boš strahovala?«

Toda dalj ni segel, kajti iz panja se je vsul cel roj čebel in se zaletel v kosmatinec. Spremljal ga je ves čas do njegovega brloga. In tako se je moral Brundač z opikanim smrčkom odpraviti v svoj brlog. Koliko časa ga je potem tiščal v hladno zemljo, pa res ne vem.

Andrej Globočnik, 8. razred osnov. šole Cerkije

Otroci si navadno že v mladih letih izberejo poklic. Tako tudi malčki, ki jih vidimo na sliki

Ostal je le spomin

Svinčena krogla mu je predrla prsi, a ni takoj padel. Nekaj trenutkov je še stal kot junak — in ti isti trenutki so se zdeli dolgi kot neskončnost. Potem pa

je tiho, tiho padel in utonil v gozdu, a spomin nanj ni utonil. Kot svetla luč žari med nami.

Bil je mlad kmečki fant, poln upanja in veselja. Ko se je poslovil od matere in dekleta, jima je tiho dejal: »Kmalu se oglasi — ali pa bo kurir prinesel pismo.« Dolgo sta mati in dekle gledali za njim, dokler ni izgubil med smrekami.

Res je napisal pismo — kratko drobno pisemce za mater in Nežiko. »Jutri bomo

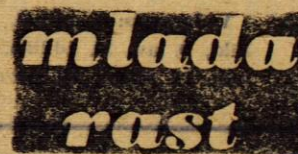
bezen do domovine ni pozabljen. Niso je pozabili tovariši — soborci in ne mlado dekle.

Nič drugega ni ostalo za njim kot droben listek, zapisan z okorno pisavo in — spomin.

Mlada žena je tiho stopala po gozdu. Listje ji je šumelo pod nogami in njen žalosten pogled je taval po gozdu. V roki je držala belo krizantemo. Kar naenkrat se je ustavila in po licu ji je zdrsnila drobna solza. Zastrmela se je v tla, kjer se je komaj vidno dvigala zemlja. Ta gomila je bila dom mladega junaka. Žena je zablajala in zdrsnila k zemlji.

Tišino je kdaj pa kdaj zmotil pridružen vzdih, potem pa se je slišalo samo še odpadanje listja, ki je prekrilo in zabrisalo še ta zadnji spomin.

Eva Knific, 8. b razred osnovne šole »Simona Jenka«

odšli v boj, da pokažemo tujcu, kaj smo!« je napisal na droben listek in ga stisnil v roko kurirju.

Drugi dan so se spopadli in res je pokazal, kako se bori njegov narod — in kako tudi umira. Obležal je tih in pozabljen, a njegova lju-

BOROVE KORENINE - DALJŠE OD EKVATORJA

Bor je drevo ki je posebno bogato s koreninami: ima 25-krat toliko korenin kakor jelka in ga zato uporabljajo za pogozdovanje večjih predelov.

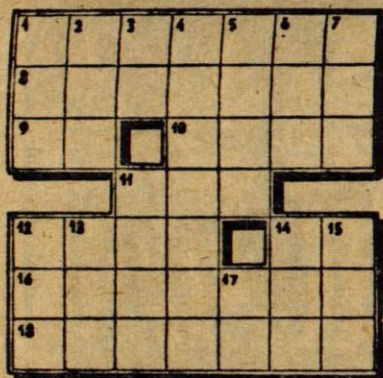
Vsak bor ima predvsem navpično osrčno korenino. Iz le-te raste v vodoravni smeri do 300 korenin drugega reda. Iz vsake od teh raste spet pod kotom 90 stopinj 300 korenin tretjega reda in to se nadaljuje približno 16-krat. Prve korenine rastejo za življenja več metrov daleč, naslednje pa ostanejo seveda krajše. Če predpostavljamo, da so korenine prvih šestih redov dolge povprečno 50 cm in naslednje, ki postanejo končno mikroskopsko tanke, povprečno 1 cm in

še izrazimo skupno dolžino vseh teh korenin v milimetre dobimo število, ki ima prek ducata ničel. Če preračunamo to število v kilometre, dobimo veličansko daljavo 1000 milijonov kilometrov. Seveda pa je to število le bolj teoretično. Upoštevati moramo namreč, da vse korenine ne zrastejo hkrati, da ne ostanejo vse pri življenju, da je na tisoče borov, ki imajo namesto 300 samo 3 korenine drugega reda, da jih je na tisoče, ki imajo samo korenine v številu 10. reda — toda vključ vsemu temu še vedno pridemo do dolžine 400.000 km. To je razdalja od Zemlje do Meseca, razdalja, ki je desetkrat daljša od obsega ekvatorja.

Toda ta zgodba o borovih koreninah še ni končana. Borovih korenin se namreč drži posebna goba, ki je sestavljena iz samih belih, silno tankih niti. Ta goba je neke vrste parazit, ki se hrani z borovim sokom, vodo pa črpa s pomočjo svojih niti iz zemlje in je torej v tem pogledu nekaj podaljšek borovih korenin. Te tanke nitke izčrpavajo iz zemlje tudi najmanjše količine vode. Dolgost »cevi«, s katerimi bor črpa vodo iz zemlje, se torej s tem »podaljškom« korenin silno poveča, po cenitvah strokovnjakov vsaj tisočkrat.

Zamislimo si še enkrat, da moremo borovo koreninico odmotati kakor vrtno cev z vretena — z bora. Pri hoji bi se vreteno odvijalo počasi, zato bi sedli v avto, a tudi z njim si ne bi dosti pomagali. Presesti bi morali na letalo. Bor bi se kot vreteno vrtel z divjo naglico, ko bi leteli z letalom okrog ekvatorja. Ko bi preleteli kakih tisočkrat okrog ekvatorja, bi odmotali vse borove korenine. — T. J.

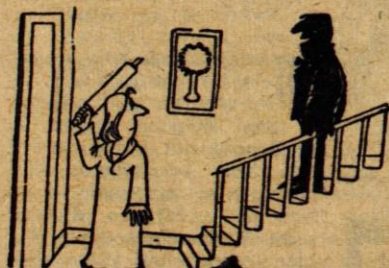
Križanka št. 18

Vodoravno: 1. odpadnik, 8. ostan-ki grozdja pri izdelavi vina, 9. avtomobilska oznaka Valjeva, 10. moško ime (Tavčar), 11. celotne, 12. stekanje, 14. osebni zaimsek, 16. strogi izpit na visokih šolah, 18. mesto na Hrvaškem, znamenito po zgodovinskem najdišču.

Navpično: 1. kratica za radiotelevizijo, 2. razdobje, 3. medtem, 4. aparat za projiciranje, 5. mesto v srednji Danski, 6. žensko ime, 7. barva obraza, 11. slavni jugoslovanski matematik (Jurij), 12. požirek tekočine, 13. del proge, 14. zven, 15. reka v severni Romuniji, 17. avtomobilska oznaka Rijeke.

Po drugi poti

— Prišel sem skozi dimnik!

Pomoč

— Veseli me, da tudi ti pomagaš pri hišnih opravilih.

Kuhinjski pribor

— In zakaj uporabljate drugi valjar?

— Za testo!

Rešitev križanke št. 17

Vodoravno: 1. terital, 7. Elida, 8. Riki, 9. av, 10. idilika, 12. ta, 13. Iran, 14. akant, 15. Levanta.

Pozdrav

— Zdravo sosed!

Nazoren pouk

— Tako jih bom naučila, da ho-
dijo tiho po stanovanju!

HOROSKOP

VELJA OD 11. DO 18. MAJA

OVEN (21. 3.—20. 4.) — Prijetne urice v nepričakovani družbi. Upoštevaj nasvete prijateljev. Pazi na izdatke. Oseba drugega spola ti nastavlja zanke. Pismo.

BIK (21. 4.—20. 5.) — Po nepričakovanem srečanju se ti dvigne morala. Uradni opravki te še skrbijo. Z drago osebo se sporazumeš, finančne težave premagaš.

DVOJČKA (21. 5.—20. 6.) — Teden bo pester: v nekem pogovoru bo nastal nesporazum, zaradi tvoje črnogledosti, ki bo imel posledice.

RAK (21. 6.—22. 7.) — Zabredeš v neugoden položaj, vendar se izmažeš, če se prilagodiš okoliščinam brez razburjanja.

LÉV (23. 7.—22. 8.) — Neko tajno čustvo ti razburka domišljijo in tvoje obnašanje bo po godu ljubljene osebi.

DEVICA (23. 8.—22. 9.) — Osebnostne in družinske probleme rešuj z razumevanjem, zakaj »vreme se bo spremenilo«.

TEHTNICA (23. 9.—22. 10.) — Razširiš krog prijateljev, vendar ne razmetavaj z zaupljivostjo. Neko pismo obudi neprijetne spomine. Pojdi v družbo — ne pretiravaj.

SKORPIJON (23. 10.—22. 11.) — Zagotovljen vsestranski uspeh, vendar le s premišljenimi koraki. Zato se ne prepusti pesimizmu.

STRELEC (23. 11.—22. 12.) — Z nepremišljenimi besedami užališ prijatelje, ki so bili na tvoji strani. Skušaj čimprej popraviti. Draga oseba te preseneti.

KOZOROG (23. 12.—20. 1.) — Srečaš osebo drugega spola, ki ti je med prazniki zmedla glavo. Žalost zaradi geografske razdalje, zato pišeš pisma in telefoniraš.

VODNAR (21. 1.—19. 2.) — Ljubljena oseba te prijetno preseneti, da pozabiš na službene obveznosti. Prehodna kriza v denarnici.

RIBI (20. 2.—20. 3.) — S svojo prikupnostjo se prikupiš vsem. Srečaš osebo drugega spola, ki te že dlje časa vznemlja.

Bitka na Volgi

Prešel sem k drugemu vprašanju, ki je Paulusa očitno presenetilo. Vprašal sem ga, kakšno hrano potrebuje, da ne bi trpel njegovo zdravje. Pristavil sem, da me je o njegovem zdravstvenem stanju informiral štabni zdravnik 6. armade dr. Rinoldi, ki je tudi naš ujetnik. Tako presenečen je bil, da ni mogel do besede, končno pa se je zahvalil s poklonom in pristavil, da on osebno ne potrebuje ničesar, pač pa prosi, da bi dobro ravnali z ranjenci in bolniki kakor tudi z ujetim moštvom ter skrbeli za dobro hrano. To je edina njegova prošnja na naše poveljstvo.

S tem je bilo zaslišanje kon-

čano. Dovolil sem mu, da lahko odide v svoje zaklonišče nazaj, opozoril pa sem ga še enkrat, da bo on kriv nepotrebnega krvoprelitja. Zravnil se je, molče dvignil roko v pozdrav, se okrenil na petah in odkorakal. — V predsobi so mu oblekli plašč in zunanja vrata so se zaprla.

Pogovor o vdaji

Ko je moskovski radio javil, da je 6. nemške armade konec in da so sovjetske armade pospravile pred Volgogradom in ujele med drugim tudi poveljnika 6. armade feldmaršala von Paulusa, se je v Führerjevem glavnem stanu 1. februarja Hitler razgovarjal s svojim šefom generalnega štaba Zeitzlerjem o predaji Paulusa:

Hitler: »Oni tam so se kar lepo po vseh pravilih predali, zakaj v nasprotnem primeru se ljudje postavijo v krog in se z zadnjimi streli postreljajo med seboj.«

Zeitzler: »Tega sploh ne morem razumeti. Tu nekaj ni v redu. Mnenja sem, da verjetno leži Paulus težko ranjen v kaki bolnici.«

Hitler: »Ne, ne! Bo že prav tako! Odpeljali so jih v Moskvo,

kjer jih je sprejel GPU in tam bodo zdaj obmetavali severni odsek kotla s povelji, naj se tudi predajo... kdor nima poguma v taki uri nastopiti poti, ki jo mora enkrat nastopiti vsak človek, tudi nima moči upreti se temu. Tak človek pade v duševne borbe. Pri nas smo vse preveč gojili intelekt, premalo pa značajnost.«

Zeitzler: »Tega načina se sploh ne da pojasniti...«

Hitler: »V nemškem Reichu je 18.000 do 20.000 ljudi izbralo svojevoljno smrt, ne da bi zašli v tako situacijo. Tu pa je lahko gledal, kako pade 50.000 do 60.000 njegovih vojakov in se branijo do zadnjega nadvse junaško — kako se more potem predati boljševikom... ah, to je res...!«

Zeitzler: »Ah, to je res nekaj takega, da človek ne more razumeti...«

Hitler: »... pištola... saj to je povsem nekaj lahkega... velik strahopetec mora biti, da se tega ustraši... Ha, raje bi se dal živega zakopati. Prva obkoljena četa si bo vzela njega za vzor in se prav tako predala. Ob takih primerih se ljudje sploh ne bodo hoteli več dalje boriti...«